

>> የወንጌላት ስምምነትና ንጽጽር <<

በ1954 ዓ. ም. በታተመው የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ
የተመሠረተ

መግለጫዎችና መጣጥፎች፡-

በሮበርት ኤል ቶማስ እና በስታንሊ ኤን ጉንድሪ

Robert L. Thomas and Stanley N. Gundry

አሳታሚ

የላፕስሊ/ብሩክስ ፋውንዴሽን

አዲስ አበባ፥ ኢትዮጵያ

1992 ዓ. ም.

Lapsley/Brooks Foundation

Dallas

Texas

2000 A. D.

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው

የዚህ መጽሐፍ ምንባቦች የተወሰዱት በ1954 ዓ.ም. ከታተመው የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ ሲሆን፤ ይህም የተደረገው በኢትዮጵያ የመጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር ፈቃድ ነው። ይህ መጽሐፍ ለመጽሐፍ ቅዱስ ጥናትና ምርምር ሊውል ይችላል፤ ሆኖም መጽሐፉን ያለ ደራሲው ፈቃድ ኮፒ አድርጎ ለንግድ መጠቀም አይፈቀድም።

የግርጌ ማስታወሻዎቹና አባሪዎቹ የተወሰዱት “The NIV Harmony of the Gospels” copyrighted 1988 by Robert L. Thomas and Stanley N. Gundry ከሚለው መጽሐፍ ሲሆን የታተመውም በደራሲው ፈቃድ ነው።

አሳታሚ

የላፕስሊ/ብሩክስ ፋውንዴሽን

ሰልክ 201464 ፥ ፖስታ 41221

አዲስ አበባ፥ ኢትዮጵያ

1992

Publisher

Lapsley/Brooks Foundation

Dallas, Texas, U.S.A.

2000

ከአሳታሚው ማስታወሻ

(የሚነበብ)

ይህን ጠቃሚ መጽሐፍ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናትን ለሚያደርጉ ኢትዮጵያውያን ስናቀርብ በደስታ ነው።

የጌታን ሕይወትና ሥራዎቹን በታሪካዊ ሂደት ቅደም ተከተል ማቅረብ ዘመናዊ ፈጠራ አይደለም። ወንጌላትን የማስማማት ሥራ ለመጀመሪያ ጊዜ የተካሄደው በ170 ዓ.ም. ታቲያን በተባለ ንጉሥ አማካይነት ነበር። ይህ ሰው አራቱንም ወንጌላት በመቀላቀል አንድ ታሪክ አወጣ።

በሦስተኛው ክፍለ ዘመን የእስክንድርያው አሞኒየስ የማቴዎስ ወንጌልን እንዳለ በመውሰድ ማርቆስ፣ ሉቃስ፣ እና ዮሐንስ ውስጥ የሚገኙትን ተመሳሳይ ጥቅሶች በማቴዎስ ወንጌል ጥቅሶች ትይዩ አስቀመጣቸው። በእነዚህ ወንጌላት ውስጥ በማቴዎስ ወንጌል ያልተጠቀሱ ነገሮች ባጋጠሙት ጊዜ ጥቅሶቹን ዘሏቸዋል።

በአራተኛው ክፍለ ዘመን የቂሣርያው ዩሲቢየስ አራቱንም ወንጌላት እርስ በርሳቸው በማመሳከር ወንጌላትን የማስማማት ሥራ አካሂዷል።

ከፕሮቴስታንት ተሐድሶ በኋላ በተለያዩ ቋንቋዎች ወንጌላትን የማስማማት ሥራዎች አውሮፓ ውስጥ ቀርበዋል። በ1776 ዓ.ም. ግራይስባክ የተባለ ጀርመናዊ እያንዳንዱን ወንጌል ጎን ለጎን በማስቀመጥ የወንጌላትን ማስማማት ሥራ ለማካሄድ የመጀመሪያው ሰው ሆነ። ይህ መጽሐፍ የተጻፈውም በዚህ መንገድ ነው።

ሁኔታዎችን በትክክለኛው ቅደም ተከተላቸው የማስቀመጡ ችግር ከመጀመሪያ የነበረ ነበር። አንዳንድ ሁኔታዎች በማናቸውም አኳኋን በጌታ ሕይወት ውስጥ ተከስተው ይሆናል። እንዲሁም ጌታ ተመሳሳይ ድርጊቶችን በተለያዩ ጊዜያት አከናውኖ ሊሆን ይችላል።

በዚህ የወንጌላት ማስማማት ሥራ ውስጥ ኤ.ቲ. ሮበርትሰን በመባል የሚታወቀው የግሪክኛ ምሑር ባቀረበው አሳብ መሠረት ለታሪካዊ ሁኔታዎች እንደ ቅደም ተከተላቸው ቁጥር ሰጥተናቸዋል። ሮበርትሰን በ1893 ዓ.ም. በጄ. ኤ. ብሮደስ የቀረበውን የወንጌላት ማስማማት ሥራ በማደስ፣ የመጀመሪያ ሥራውን በ1922 ዓ.ም. አሳትሟል።

በመጨረሻም፣ ይህን መጽሐፍ በጥንቃቄ ያጠኑት ዘንድ እናበረታታለን። ከጸሎትና ከልብ ከመነጨ እምነት ጋር የጌታን ሕይወት በሚያጠኑበት ጊዜ፣ የራስዎንም ሆነ ትምህርቱን የሚያስተላልፉለትን ሰው ሕይወት እንደሚቀይሩ እምነታችን ነው።

ምስጋና

ይህ መጽሐፍ ለሕትመት እንዲበቃ ሞያዊ እርዳታ በመስጠት ረገድ የተሳተፉትን ኢትዮጵያውያን በሙሉ፥ በተለይም ገበየሁ አየለ፥ እንግዳሽ ማርቆስ፥ ትፍስህት ለማ፥ ታሕሳስ ክበበው፥ ማስረሻ አባተ ላደረጉት አስተዋጽዎ ከልብ እናመሰግናለን።

መቅድም

የወንጌላት ተዛምዶ አራቱን ወንጌላት በአንድ ጊዜ ለማጥናት ያስችላል። ምንም እንኳን አራቱ ወንጌላት በተናጠል የሚጠኑበትን ሁኔታ ሙሉ በሙሉ የሚተካ ባይሆን፤ የኢየሱስን ሕይወት በሁሉም አቅጣጫ በሚገባ ለማጥናት ምትክ የማይገኝለት መሣሪያ ነው። የዚህ ጽሑፍ አዘጋጆችም፤ ጽሑፉ ለከፍተኛ የሥነ-መለኮት ተማሪዎች ጠቀሜታ እንዲኖረው በማድረግ አስማምተው አቅርበውታል። ይህም ቢባል የግሪክኛው አዲስ ኪዳን እውቀት የሌለውና በግሉ የሚያጠና ጥንቁቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ የሚቀርበውን አሳብ በቀላሉ ሊገነዘብ ይችላል። ለከፍተኛ ትምህርት የሚሆኑ ዝርዝርና ረቂቅ ጉዳዮች በዚህ ሥራ ውስጥ አልታከሉም።

በተዛምዶ ጽሑፉ በተጨማሪም ሌሎች ገለጣዎች ታክለዋል። ከክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት ቅደም ተከተል የሚቀጥለው የተዛምዶው ንድፍም ይህን መቅድም ይከተላል። ይኸው ንድፍ ከተዛምዶው ጋር ተጣምሯል። ይህን ንድፍ ለአንድ አፍታ መመልከቱ ሁነቶች ከሌላው ጋር በተዛመደ አኳኋን የተከናወኑት መቼ መሆኑን ያስገነዝባል። ማድረጉ በተቻለ ጊዜም እያንዳንዱ ሁኔታ የተከናወነበት ሥፍራ በተዛምዶው ተገልጧል። የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች ምንጭም የተወሰዱበት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል እየተገለጠ ቀርቧል።

አንድ ሰው የወንጌላትን ተዛምዶ በሚያጠናበት ጊዜ፤ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ማንነት በበለጠ እየተረዳ ይሄዳል። የዚህ ዓይነቱ እውቀት ለርሱ የሚኖረንን ፍቅር ያሳድገዋል። ይበልጥ ስንወደው፤ በታማኝነት ይበልጥ እናገለግለዋለን፤ ሁሌም እናከብረዋለን። እግዚአብሔር ይህን አገልግሎት ለሌሎች ፍሬያማ አድርጎ ይቀበላል።

የተዛምዶው አቀራረብ እና ገጽታ ማብራሪያ

1. የወንጌላት ጽሑፍ፡ በአንዱ፡ በሁለቱ፡ በሦስቱ ወይም በአራቱም ወንጌላት የተገለጠ ድርጊት ቢሆን፡ በወንጌላቱ ተዛምዶ እያንዳንዱ ገጽ ውስጥ ይገኛል። በዚህ መጽሐፍ የወንጌል ጽሑፍ በአምዶች የተቀናበረ ሲሆን፡ በእያንዳንዱ አምድ ውስጥ ያለው ጉዳይ ተመሳሳይ ከሆኑና ሌላ አምድ ውስጥ ካሉ ጉዳዮች ጋር በመገራበት ቀርቧል። የአምዶቹ ስፋት በዚያ የንባብ ክፍል ውስጥ ያለውን ድርጊት እንደመዘገቡት ወንጌላት ብዛት ይለያያል። የወንጌላቱ አቀማመጥ ቅደም ተከተል ከግራ ወደ ቀኝ በመሆኑ የአዲስ ኪዳንን አቀማመጥ የተከተለ ነው።

2. የክፍል ቁጥሮች። የወንጌላት ጽሑፍ በክፍሎች የተከፋፈለና ምናልባትም በድርጊቱ ቅደም ተከተል የተቀናበረ ነው። እያንዳንዱ ክፍልም በአርእስቱ መነሻው ላይ ቁጥር ተሰጥቶታል።

3. የክፍል አርእስት። እያንዳንዱ ክፍል አንድ ርእስ ተሰጥቶታል። አርእስቱ ለትንታኔና ለዝርዝር ገለጣ ያመቹ ዘንድ ተጽፏል።

4. መልክዓ ምድራዊ ምልክቶች። ከብዙዎቹ የክፍል አርእስት ግርጌ በሰረዝ ገባ ብሎ የተቀመጠ ቃል ወይም አንቀጽ ይገኛል። ይህ የሚያመለክተው በዚያ ክፍል የተገለጠው ሁኔታ የተደረገበትን ስፍራ ነው።

5. የመጽሐፍ ቅዱስ ምዕራፍና ቁጥሮች። በእያንዳንዱ የተዛምዶ ጽሑፍ አምድ አናት ላይ የመጽሐፉ ስም፡ ምዕራፍ እና ቁጥሮች ሰፍረዋል። እነዚህ የሚያመለክቱት በአምዱ ውስጥ የሚገኘውን የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ ነው።

6. የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች። የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች ምንጮች ከእያንዳንዱ ጥቅስ ቀጥሎ በቅንፍ ተመልክተዋል። ቅንፎቹ የሚያመለክቱት እነዚህ የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች በተዛምዶው አዘጋጆች የታከሉና የነርሱን አስተያየት የሚገልጡ መሆናቸውን ነው።

7. የተጠቀሱት ጊዜያት የተመለከቱት በአውሮፓውያን ዘመን አቆጣጠር ነው።

8. በዚህ መጽሐፍ ውስጥ አንዳንድ የመጽሐፍ ጥቅሶች ተጨማሪ ማብራሪያ ተሰጥቶባቸዋል። እነዚህ ጥቅሶች በግርጌ ማስታወሻዎቹ መጀመሪያ ላይ በቅንፍ ተመልክተዋል።

9. የወንጌላት ጥቅሶች በቅደም ተከተላቸው መሠረት ከሚገኙባቸው ገጾች ጋር በዚህ መጽሐፍ መጨረሻ በማውጫ ላይ ቀርበዋል።

ማውጫ

የኢየሱስ የሕይወት ታሪክ ከልጅነት እስከ እውቀት

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
ምዕራፍ 1:- ኢየሱስ ማን እንደነበር አጭር መግለጫ					
1. ሉቃስ ወንጌልን ለመጓፍ የነበረው ዓላማ			1:1-4		23
2. የዮሐንስ መቅድም:- ኢየሱስ ክርስቶስ አስቀድሞ የነበረ ሥጋ የለበሰ ቃል				1:1-18	23
3. ኢየሱስ በሕጋዊ ረገድ የዮሴፍ፣ በተፈጥሮ ደግሞ የማርያም ዘር መሆኑ	1:1-17		3:23A-38		24
ምዕራፍ 2:- የመጥምቁ ዮሐንስ የልጅነት ዓመታት					
4. ስለ ዮሐንስ መወለድ ለዞከርያስ የተነገረው ትንቢት			1:5-25		26
5. ስለ ኢየሱስ መወለድ ለማርያም የተነገረው ትንቢት			1:26-38		27
6. የማርያም ኤልሳቤጥን መጎብኘት እና የኤልሳቤጥ መዝሙር			1:39-45		27
7. የማርያም የደስታ መዝሙር			1:46-56		28
8ሀ. የዮሐንስ መወለድ			1:57-66		28
8ለ. የዞከርያስ የነቢይነት መዝሙር			1:67-79		29
8ሐ. የዮሐንስ እድገትና የልጅነት ሕይወት			1:80		29
ምዕራፍ 3:- የኢየሱስ ክርስቶስ የልጅነት ዓመታት					
9. ስለ ኢየሱስ የመወለድ ሁኔታ ለዮሴፍ እንደተገለጠው	1:18-25				30
10. የኢየሱስ መወለድ			2:1-7		30
11. የመላእክት ምስጋና እና የእረኞች ምስክርነት			2:8-20		31
12. የኢየሱስ መገረዝ			2:21		31
13. ኢየሱስን ወላጆቹ ቤተ መቅደስ ይዘውት ሲገቡ ስምዖንና ሐና እንዳከበሩት			2:22-38		31
14. የሰብአ ሰገል ጉብኝት	2:1-12				32
15. ወደ ግብፅ ሽሸት እና በቤተሉዲም የወንድ ልጆች መገደል	2:13-18				33
16. ወደ ናዝሬት መመለስ	2:19-23		2:39		34
17. ኢየሱስ እድገትና የልጅነት ሕይወት			2:40		34
18. የኢየሱስ የመጀመሪያው የፋሲካ በዓል በኢየሩሳሌም			2:41-50		34
19. የኢየሱስ ወደ አዋቂነት ማደግ			2:51-52		35

ምዕራፍ 4:- የመጥምቁ ዮሐንስ ሕዝባዊ አገልግሎት

20. የአገልግሎት መጀመር	1:1	3:1-2	36	
21. አካሉ፥ አዋጁ፥ እና ጥምቀቱ	3:1-6	1:2-6	3:3-6	36
22. ለፈረሳውያን፥ ሰዱቃውያን፥ ለተሰበሰቡ ሰዎች፥ ለቀራጮች፥ እና ለወታደሮች ያስተላለፋቸው መልእክቶች	3:7-10	3:7-14	37	
23. ስለ ክርስቶስ የሰጠው መግለጫ	3:11-12	1:7-8	3:15-18	38

ምዕራፍ 5:- የዮሐንስ አገልግሎት ማብቃትና የክርስቶስ ሕዝባዊ አገልግሎት መጀመር

24. የኢየሱስ በዮሐንስ መጠመቅ	3:13-17	1:9-11	3:21-23ሀ	39
25. የኢየሱስ በበረሃ መፈተን	4:1-11	1:12-13	4:1-13	40
26. ዮሐንስ ለካህናትና ሌዋውያን ስለ ራሱ የሰጠው ምስክርነት			1:19-28	41
27. ዮሐንስ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ስለመሆኑ የሰጠው ምስክርነት			1:29-34	42
28. የኢየሱስ የመጀመሪያዎቹ ተከታዮች			1:35-52	43
29. የኢየሱስ የመጀመሪያ ተአምር:- ውኃ ወደ ወይንጠጅ መለወጡ			2:1-11	44
30. ኢየሱስ ከዘመዶቹና ከመጀመሪያዎቹ ደቀ መዛሙርት ጋር በቅፍርናሆም ያደረገው ቆይታ			2:12	44
31. በፋሲካ በዓል የቤተ መቅደሱ የመጀመሪያ ጽዳት			2:13-22	44
32ሀ. ስለ ኢየሱስ የመጀመሪያ ተአምራት ሕዝቡ የነበረው አስተሳሰብ			2:23-25	45
32ለ. ኒቆዲሞስ ከኢየሱስ ጋር ያደረገው የአሳብ ልውውጥ			3:1-21	45
33. የዮሐንስ በኢየሱስ መተካት			3:22-36	46
34. የኢየሱስ ይሁዳን ለቆ መሄድ	4:12	1:14ሀ	3:19-20፥ 4:1-4	47
			4:14ሀ	
35ሀ. ኢየሱስ ከአንዲት የሰማሪያ ሴት ጋር ያደረገው ውይይት			4:5-26	47
35ለ. የመንፈሳዊ ፍሬ ፈተና			4:27-38	49
35ሐ ለሲካር ወንጌል ማድረስ			4:39-42	49
36. ገሊላ መድረስ			4:43-45	49

ምዕራፍ 6:- የክርስቶስ የገሊላ አገልግሎት

> በይሁዳ አካባቢ ተቃውሞ የተነሣ ወደ ሌላ ቦታ መሄድ <

37. የገሊላ አገልግሎት ባሕርይ	4:17	1:14ለ-15	4:14ለ-15	50
----------------------	------	----------	----------	----

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
38. በገሊላ ቃና በነበረበት ጊዜ አንድ የቅፍርናሆም ልጅ በኢየሱስ መፈወስ				4:46-54	50
39. የናዝሬት አገልግሎቱና ተቀባይነት አለማግኘቱ			4:16-31ፀ		51
40. ወደ ቅፍርናሆም መሄዱ	4:13-16				52
> የሐዋርያት መጠራትና በመላው ገሊላ ያደረጉት አገልግሎት <					
41. የአራቱ መጠራት	4:18-22	1:16-20	5:1-11		52
42. በቅፍርናሆም በምኩራብ ውስጥ ማስተማሩና ርኩስ መንፈስ ያለባቸውን በመፈወስ					ባለ
ሥልጣንነቱን ማሳየቱ		1:21-28	4:31A-37		53
43. የጴጥሮስ እማትና ሌሎች መፈወሳቸው	8:14-17	1:29-34	4:38-41		54
44. ከስምያንና ከሌሎች ጋር በገሊላ ያደረገው ጉብኝት	4:23-25	1:35-39	4:42-44		55
45. የለምጻሙ ሰው መንጻት ለሕዝቡ ይፋ ሆኖ መወራቱ	8:2-4	1:40-45	5:12-16		56
46. ሽባው ይቅር መባሉና መፈወሱ	9:1-8	2:1-12	5:17-26		57
47ሀ. የማቴዎስ መጠራት	9:9	2:13-14	5:27-28		59
47ለ በማቴዎስ ቤት የተደረገው ግብዣ	9:10-13	2:15-17	5:29-32		59
48. ኢየሱስ ደቀ መዛሙርቱ ከመጻም ፋንታ ለምን ድግስ እንደሚበሉ ለማስረዳት ሦስት ምሳሌዎች ማቅረቡ	9:14-17	2:18-22	5:33-39		60
> ስለ ሰንበት አከባባር የተነሣ ውዝግብ እና የኢየሱስ ከአካባቢው ፈቀቅ ማለት <					
49ሀ. ኢየሱስ በሰንበት ዕለት አንድ ድውይ ፈወስ				5:1-9	62
49ለ. ኢየሱስ ሰንበትን በመሻሩና ከአብ ጋር አንድ ነኝ በማለቱ እርሱን ለመግደል የተደረገ ጥረት				5:10-18	62
49ሐ. የወልድን ከአብ ጋር አጅ መሆን ያመለከተ ገለጣ				5:19-47	63
50. ደቀ መዛሙርት በሰንበት ዕለት እሸት በመቅጠፋቸው የተፈጠረ ውዝግብ	12:1-8	2:23-28	6:1-5		64
51. እጁ የሰለለችበትን ሰው በሰንበት መፈወስ	12:9-14	3:1-6	6:6-11		65
52. ኢየሱስ ከተለያየ ሥፍራ ከመጡ ብዙ ሰዎች ጋር ወደ ገሊላ ባሕር እልፍ ማለቱ	12:15-21	3:7-12			66
> የአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት መመረጥና የተራራው ስብከት <					
53. አሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ተመረጡ		3:13-19	6:12-16		67
54ሀ. የተራራው ስብከት መጀመር	5:1-2		6:17-19		67

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
54ለ. የመንግሥቱ ወራሾች ለሆኑት በረከት፥ ለዚያ ለማይበቁት ደግሞ ወዮታ	5:3-12		6:20-26		68
54ሐ. መንግሥቱን በመጠበቅ ወቅት የአኗኗር ኃላፊነት	5:13-16				69
54መ. ሕግ፥ ጽድቅና መንግሥት	5:17-20				69
54ሠ. ሕግን በመተርጎም ረገድ ስድስት ማንጻጸሪያዎች	5:21-48		6:27-30፥ 32-36		69
54ረ. ሊወገዱ የሚገባቸውና ግብዝነት ያለባቸው ሦስት “የጽድቅ ሥራዎች”	6:1-18				71
54ሰ. ንፋግነትን፥ የከፋ ፍርድን እና ብልህነት በጎደለው አኳኋን ቅዱስ የሆኑ ነገሮችን ማቃለልን በተመለከተ የቀረቡ ሦስት ክልከላዎች	6:19-7:6		6:37-42		72
54ሸ. ተግባርና ድምዳሜው	7:7-27		6:31፥43-49		73
54ቀ. የሕዝቡ አጻፋ > በማደግ ላይ ያለ ዝናና ለንስሐ የተሰጠው ትኩረት <	7:28-8:1				75
55. የመቶ አለቃው እምነትና የአገልጋዩ መፈወስ	8:5-13		7:1-10		75
56. ናይን በተባለው ሥፍራ የአንዲት መበለት ልጅ ከሞት ተነሣ			7:11-17		76
57. መጥምቁ ዮሐንስ ከመንግሥት ጋር ያለው ግንኙነት	11:2-19		7:18-35		77
58. የኮራዚ እና የቤተ ሳይዳ ከተማዎች ንስሐ ባለመግባታቸው ወየውላችሁ መባላቸው	11:20-30				78
59. በኃጢአቷ የተጸጸተች ሴት የክርስቶስን እግሮች ሽቶ ቀባቻቸው			7:36-50		79
> የአይሁድ መሪዎች የመጀመሪያ ግልጥ ተቃውሞ <					
60. ከአሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርትና ከሌሎች ጋር የተደረገ ጉዞ			8:1-3		80
61. ፈሪሳውያንና የሕግ መምህራን በክርስቶስ ላይ ያቀረቡት ስድብ አዘል ክስ	12:22-37	3:20-30			81
62. ክርስቶስ ምልክት እንዲያሳይ ተጠይቆ እምቢ አለ	12:38-45				82
63. የአዲሱ መንፈሳዊ ዝምድና መገለጥ > የእግዚአብሔር መንግሥት ምሥጢራት በምሳሌ ተገለጡ < -- ባሕሩ ዳር ለተሰበሰቡ ሕዝቦች --	12:46-50	3:31-35	8:19-21		83
64ሀ. የምሳሌዎቹ አጀማመር	13:1-3ሀ	4:1-2	8:4		84

	<u>ማቴዎስ</u>	<u>ማርቆስ</u>	<u>ሉቃስ</u>	<u>ዮሐንስ</u>	<u>ገጽ</u>
64ለ. የአፈሮቹ ምሳሌ	13:3ለ-23	4:3-25	8:5-18		84
64ሐ. የዘሩ ፈጣን እድገት ምሳሌ		4:26-29			87
64መ. የእንክርዳዱ ምሳሌ	13:24-30				87
64ሠ. የስናፍጭ ዛፍ ምሳሌ	13:31-32	4:30-32			88
64ረ. ዱቄት ውስጥ ስለተሸሸገ እርሻ የተነገረ ምሳሌ	13:33-35	4:33-34			88
-- ቤት ውስጥ ለነበሩ ሐዋርያት --					
64ሰ. የእንክርዳዱ ምሳሌ ተብራራ	13:36-43				88
64ሸ. የተሰወረው መዝገብ ምሳሌ	13:44				89
64ቀ. ዋጋዋ የበዛ እንቁ ምሳሌ	13:45-46				89
64በ. የመረቡ ምሳሌ	13:47-50				89
64ተ. የባለቤቱ ምሳሌ	13:51-53				89
> ያልተቋረጠ ተቃውሞ <					
65. ባሕሩን ማቋረጥና ማዕበሉን መገሰጽ	8:18፥ 23-27	4:35-41	8:22-25		90
66. አጋንንት ያደሩባቸውን የጌርጌሴኖን ሰዎች መፈወስና ከዚያ የተከተለው ተቃውሞ	8:28-34	5:1-20	8:26-39		91
67. ወደ ገሊላ መልስ፥ የኢየሱስን ልብስ የነካች ሴት መፈወስና የኢያሲሮስ ልጅ ከሞት መነሣት	9:18-26	5:21-43	8:40-56		93
68. ሦስት የፈውስ ተአምራትና ሌላው ስድብ አዘል ክስ	9:27-34				96
69. እምነት የለፀገና ነዘሬትን ለመጨረሻ ጊዜ መጎብኘት	13:54-58	6:1-6፬			97
> በገሊላ የተደረገ የመጨረሻ ጥረት (ዘመቻ) <					
70ሀ. የሠራተኞች ጥቂት መሆን	9:35-38	6:6ለ			97
70ለ. ለአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ሥልጣን መስጠት	10:1-42	6:7-11	9:1-5		98
70ሐ. ሠራተኞች ተላኩ	11:1	6:12-13	9:6		101
71ሀ. ሄሮድስ የኢየሱስን ማንነት ማወቅ ተሳነው	14:1-2	6:14-16	9:7-9		101
71ለ. የመጥምቁ ዮሐንስ መታሠርና የራሱ መቆረጥ	14:3-12	6:17-29			102

ምዕራፍ 7:- በገሊላ ዙሪያ የክርስቶስ አገልግሎት

> ስለ ሕይወት እንጀራ የተሰጠ ትምህርት <					
72ሀ. የሠራተኞች መመለስ		6:30	9:10፬		104
72ለ. ከገሊላ መውጣት	14:13-14	6:31-34	9:10ለ-11	6:1-3	104
72ሐ. አምስት ሺዎችን መመገብ	14:15-21	6:35-44	9:12-17	6:4-13	105

	<u>ማቲዎስ</u>	<u>ማርቆስ</u>	<u>ሉቃስ</u>	<u>ሮሐንስ</u>	<u>ገጽ</u>
73. ኢየሱስን ለማንገሥ ያለ ጊዜው የተደረገ ሙከራ ተገታ	14:22-23	6:45-46		6:14-15	108
74. በማዕበል በተናወጠ ባሕር ላይ መራመድ	14:24-33	6:47-52		6:16-21	108
75. ጌንሴሬጥ በተባለ ሥፍራ የተከናወነ ፈውስ	14:34-36	6:53-56			110
76ሀ. ስለ እውነተኛው የሕይወት እንጀራ የተደረገ ገለጣ				6:22-59	110
76ለ. ከደቀ መዛሙርት ብዙዎቹ ወደ ጓላ መመለሳቸው				6:60-71	112
> የፈረሳውያንን፥ የሰዱቃውያንና የሄሮዳውያንን እርሾ አስመልክቶ የተሰጠ ትምህርት <					
77. ሥርዓታዊ ገጽሕናን ባለመጠበቅ የተፈጠረ ውዝግብ	15:1-3ሀ፥ 7-9፥ 3ለ-6፥ 10-20	7:1-23		7:1	113
78. ለአማጅ ከነናዊት ጢሮስ እና ሲዶና ውስጥ የተደረገላት አገልግሎት	15:21-28	7:24-30			115
79ሀ. “አሥር ከተማ” በተባለው ሥፍራ የተከናወነ ፈውስ	15:29-31	7:31-37			116
79ለ. “አሥር ከተማ” ውስጥ አራት ሺዎችን መመገብ	15:32-38	8:1-9ሀ			117
80. ወደ ገሊላ መመለስ እና ከፈረሳውያን፥ እንዲሁም ከሰዱቃውያን ጋር መጋጨት	15:39- 16:4	8:9ለ-12			118
81ሀ. ስለ ፈረሳውያን፥ ሰዱቃውያንና ሄሮዳውያን ስሕተት የተሰጠ ማስጠንቀቂያ	16:5-12	8:13-21			118
81ለ. ቤተሳይዳ ውስጥ አንድ ዓይነ ስውር መፈወሱ		8:22-26			119
> መሢሐዊነት በትምህርት ተሰጠ፥ ተረጋገጠ <					
82. ጴጥሮስ የኢየሱስን መሢሕነት ተናገረ፤ ስለ ቤተ ክርስቲያን የተነገረ የመጀመሪያ ትንቢት	16:13-20	8:27-30	9:18-21		120
83. የክርስቶስ ተቀባይነት ማጣት፥ መስቀሉ እና ትንሣኤው ለመጀመሪያ ጊዜ በቅድሚያ ስለመነገሩ	16:21-26	8:31-37	9:22-25		122
84. የሰው ልጅ ምጽአትና ፍርድ	16:27-28	8:38-9:1	9:26-27		123
85. የኢየሱስ በተራራ ላይ መለወጥ	17:1-8	9:2-8	9:28-36ሀ		123

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
86. ስለ ትንሣኤ፥ ስለ ኤልያስ እና ስለ መጥምቁ ዮሐንስ የተደረገ ውይይት	17:9-13	9:9-13	9:36A		125
> ለሌሎች ስለማሰብ የተሰጡ ትምህርቶች <					
87. ጋኔን ያደረበት ልጅ መፈወስ እና የእምነት የለሽነት መገሰፅ	17:14-21	9:14-29	9:37-43B		126
88. የኢየሱስ ክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ለሁለተኛ ጊዜ በቅድሚያ መነገሩ	17:22-23	9:30-32	9:43A-45		128
89. የቤተ መቅደስ ግብር ክፍያ	17:24-27				129
90. በመንግሥት ከሁሉ ስለሚበልጠው ሰው ማንነት የተነሣ ጥያቄና ፋክክር	18:1-5	9:33-37	9:46-48		129
91. አማኞችን ወደ ኃጢአት መገፋፋትን በተመለከተ የተሰጠ ማስጠንቀቂያ	18:6-14	9:38-50	9:49-50		130
92. በደለኛ ወንድምን በይቅርታ ስለመቅረብ	18:15-35				133
> የዳስ በዓልን ለማክበር ወደ ኢየሩሳሌም የተደረገ ጉዞ <					
93. ከተከታዮች ፍጹም የሆነ መስጠት ተጠየቀ	8:19-22		9:57-62		134
94. የኢየሱስ የሥጋ ወንድሞች ስላቅ			7:2-9		134
95. በሰማሪያ ምድር የተደረገ ጉዞ			9:51-56	7:10	135

ምዕራፍ 8:- ኢየሱስ ይሁዳ ውስጥ ያደረገው የኋላ አገልግሎቱ

> በዳስ በዓል የተጀመረው አገልግሎት <					
96ሀ. የኢየሱስን አስተምህሮና ተአምራት በተመለከተ የተከሰቱ ልዩ ልዩ አጻፋዎች			7:11-31		136
96ለ. ኢየሱስን ለመያዝ የተደረገው መከራ መክሸፉ			7:32-52		137
97. በአመንዝራ ለተያዘችው ሴት የኢየሱስ ይቅርታ			7:53-8:11		138
98. ኢየሱስ የዓለም ብርሃን ነኝ በማለቱ የተፈጠረ ግጭት			8:12-20		139
99ሀ. ኢየሱስ ከአብ ጋር ያለው ግንኙነት			8:21-30		139
99ለ. የኢየሱስ ከአብርሃም ጋር ያለው ግንኙነትና ይህን በመግለጡ የተቃጣበት የድንጋይ ወገራ			8:31-59		140
100ሀ. ዓይነ ሥውር ሆኖ የተወለደው ሰው መፈወስ			9:1-7		141
100ለ. የዓይነ ሥውሩ ሰውዬ ጎረቤቶች አጻፋ (አስተያየት)			9:8-12		142
100ሐ. የዓይነ ሥውሩ በፈሪሳውያን መመርመርና መወገድ			9:13-34		142

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
100መ. ኢየሱስ ራሱን ለዓይን ሥውሩ መግለጡ				9:35-38	144
100ሠ. የፈሪሳውያን መንፈሳዊ ዕውርነት				9:39-41	144
101ሀ. የመልካሙ እረኛና የሌባው ምሳሌ				10:1-18	144
101ለ. በአይሁድ መካከል የተባባሰው መከፋፈል				10:19-21	145
> ፍቅር ስለተሞላበት አገልግሎትና ስለ ጸሎት የግል ትምህርቶች <					
102ሀ. የሰባዎቹ መሾም			10:1-16		146
102ለ. የሰባዎቹ መመለስ			10:17-24		147
103. የመልካሙ ሳምራዊ ታሪክ			10:25-37		147
104. የኢየሱስ ማርያምንና ማርታን መጎብኘት			10:38-42		148
105. ስለ ጸሎት የተሰጠ ትምህርትና ስለ ደፋሩ ወዳጅ የተነገረ ምሳሌ			11:1-13		149
> ከሕግ መምህራንና ከፈሪሳውያን ጋር የተደረገ ሁለተኛ ክርክር <					
106. ሦስተኛው ስድብ አዘል ክስ እና ሁለተኛው ክርክር			11:14-36		150
107. ኢየሱስ አንድ ፈሪሳዊ ቤት ምሳ ተጋብዞ ለፈሪሳውያንና ለሕግ መምህራን ያሰማው ወየውላችሁ			11:37-54		151
108ሀ. ደቀ መዛሙርቱን ስለ ግብዝነት ማስጠንቀቂያ			12:1-12		152
108ለ. ንፋግነትንና በሀብት መተማመንን በተመለከተ የተሰጠ ማስጠንቀቂያ			12:13-34		153
108ሐ. ለሰው ልጅ መምጣት ዝግጁ ባለመሆን ላይ የተሰጠ ማስጠንቀቂያ			12:35-48		154
108መ. ሊመጣ ስላለው መለያየት የተነገረ ማስጠንቀቂያ			12:49-53		155
108ሠ. የአሁኑን ዘመን ከመመርመር መዘናጋትን በተመለከተ የተሰጠ ማስጠንቀቂያ			12:54-59		155
109. ሁለት አማራጮች፡- በንስሐ መመለስ ወይም መሞት			13:1-9		156
110. አንዲት ሕመምተኛ በሰንበት በመፈወሷ የአንድ የምኩራብ አለቃ ተቃውሞ			13:10-21		156
111. ተሳደቦ በማለት ኢየሱስን በመቅደስ መታደስ ዕለት እንደገና ለማሠር ወይም ለመውገር የተደረገ መከራ				10:22-39	157

ምዕራፍ 9፡- በፖርያ (በዮርዳኖስ ማዶ) የኢየሱስ አገልግሎት

> የደቀ መዛሙርትነት መሠረት (ደንብ) <

112. ከኢየሩሳሌም ወደ ዮርዳኖስ ማዶ	10:40-42	159
--------------------------	----------	-----

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
113ሀ. ስለ ደኅንነትና ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ስለመግባት የተነሳ ጥያቄ			13:22-30		159
113ለ. ስለ ኢየሱስ ሞት የተደረገ ቅድመ ገለጫ እና ኢየሱስ ለኢየሩሳሌም ማዘኑ			13:31-35		160
114. ኢየሱስ በሰንበት ዕለት ከአንድ የፈረሳውያን አለቃ ቤት ለምሳ ተጋብዞ በተገኘበት ሆዱ የተነፋ አንድ ሰው መፈወሱ፤ እና በሥነ ሥርዓቱ ላይ የቀረቡ ሦስት ምሳሌዎች			14:1-24		160
115. ደቀ መዝሙርነት የሚያስከፍለው ዋጋ			14:25-35		162
116. ከኃጢአተኞች ጋር የተደረገ ግንኙነትን በመቀበል ላይ የተነገሩ ምሳሌዎች			15:1-32		162
117ሀ. የገንዘብን ትክክለኛ አጠቃቀም ለማስተማር የተነገረ ምሳሌ			16:1-13		164
117ለ. የሀብትን አደገኛነት ለማስተማር የተነገረ ታሪክ			16:14-31		165
117ሐ. ደቀ መዝሙርነትን የሚመለከቱ አራት ትምህርቶች			17:1-10		166
118ሀ. የአልዓዛር ሕመምና ሞት				11:1-16	166
118ለ. አልዓዛርን ከሞት ማስነሣት				11:17-44	167
119. ኢየሱስ ይገደል ዘንድ የአይሁድ መሪዎች ውሳኔ				11:45-54	169
> ወደ ኢየሩሳሌም በተደረገ የመጨረሻ ጉዞ ላይ የተቀረቡ ትምህርቶች <					
120ሀ. ጌታ በሰማርያና በገሊላ በማለፍ ላይ ሳለ አሥር ለምጽዎችን መፈወሱ			17:11-21		170
120ለ. ስለ ሰው ልጅ ምጽአት የተሰጡ መግለጫዎች			17:22-37		170
121. ጸሎትን አስመልክቶ የተነገሩ ሁለት ምሳሌዎች፡- የማትታክተው መበለት፤ ፈረሳዊውና ቀራጩ			18:1-14		171
122. በፍቺ ጉዳይ ላይ ከፈረሳውያን አስተምህሮ ጋር የተፈጠረ ግጭት	19:1-12	10:1-12			172
123. ከመንግሥተ ሰማያት ጋር በተዛመደ ሁኔታ በምሳሌነት የቀረቡ ትንንሽ ልጆች	19:13-15	10:13-16	18:15-17		173
124ሀ. ብልጽግናና መንግሥት	19:16-30	10:17-31	18:18-30		174
124ለ. የባለሀብቱን መብት አስመልክቶ የተነገረ ምሳሌ	20:1-16				177
125ሀ. ስለ ኢየሱስ ሞትና ትንሣኤ ለሦስተኛ ጊዜ በቅድሚያ መነገሩ	20:17-19	10:32-34	18:31-34		178
125ለ. በምኞት ስለተሞላ ኩራት የተነገረ ማስጠንቀቂያ	20:20-28	10:35-45			179
126. የዓይነ ሥውሩ በርጠሜዎስና የጓደኛው መፈወስ	20:29-34	10:46-52	18:35-43		180

	ግቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
127ሀ. የዘኪየስ ደገነነት ማግኘት			19:1-10		181
127ለ. የእግዚአብሔር መንግሥት ቢዘገይ እንኳን አማኞች የሚኖርባቸውን ኃላፊነት ለማስተማር የተነገረ ምሳሌ			19:11-28		181

ምዕራፍ 10፦ የኢየሱስ በግልጥ ለእስራኤል መቅረብና ያስከተለው ግጭት

> በክብር ወደ ኢየሩሳሌም መግባትና አንዲት የበለስ ዛፍ <

128ሀ. ቢታኒያ መድረስ				11:55- 12:1+ 9-11	183
128ለ. ወደ ኢየሩሳሌም በክብር መግባት	21:1-3+ 6-7+ 4-5+ 8-11+ 14-17	11:1-11	19:29-44	12:12-19	184
129ሀ. የበለስ ዛፍ ቅጠል እንጂ ፍሬ ስለታጣባት መረገሟ	21:18-19	11:12-14			188
129ለ. ቤተ መቅደሱን ለሁለተኛ ጊዜ ማጥፈት	21:12-13	11:15-18	19:45-48		189
130ሀ. አንዳንድ ግሪካውያን ኢየሱስን ለማግኘት መሻታቸው እና የሰው ልጅ ከፍ ከፍ የማለቱ አስፈላጊነት				12:20-36	190
130ለ. ከተሰበሰበው ሕዝብ ለኢየሱስ የተደረጉ አቀባበሎችና እርሱ ለሕዝቡ የሰጠው መልስ				12:36-50	191
131. የደረቀችው የበለስ ዛፍ እና ስለ እምነት የተሰጠ ትምህርት	21:19-22	11:19-26	21:37-38		191
> በኢየሱስ ሥልጣን ላይ የተነሣ ግልጥ መገዳደር <					
132ሀ. ሊቀ ካህናት፥ የሕግ መምህራንና የሕዝብ ሽማግሌዎች ስለ ኢየሱስ ሥልጣን መጠየቃቸው	21:23-27	11:27-33	20:1-8		193
132ለ. የኢየሱስ መልሶች ከራሱ ጥያቄዎች ጋር እና ሦስት ምሳሌዎች	21:28- 22:14	12:1-12	20:9-19		194
133. ፈሪሳውያን እና የሄሮድስ ወገን የሆኑ ሰዎች ለቁሣር ግብር ስለ መክፈል ኢየሱስን በመጠየቅ ሊያጠምዱት ያደረጉት መከራ	22:15-22	12:13-17	20:20-26		197
134. ሰዱቃውያን ስለ ትንሣኤ ያነሡት አደናጋሪ ጥያቄ	22:23-33	12:18-27	20:27-40		199
135. የአንድ ፈሪሳዊ ሕግ ነክ ጥያቄ	22:34-40	12:28-34			200

> ከጠላቶቹ ለተሰነዘሩ መገዳደሮች የኢየሱስ መልስ <

136. ክርስቶስ ከዳዊት ጋር እንደ ልጅ እና እንደ ጌታ ያለው ግንኙነት	22:41-46	12:35-37	20:41-44	201
137ሀ. ስለ ፈሪሳውያን እና የሕግ መምህራን የተነገሩ ሰባት ወዮታዎች	23:1-36	12:38-40	20:45-47	202
137ለ. ኢየሱስ ለኢየሩሳሌም ማዘኑ	23:37-39			205
138. አንዲት መበለት የነበራትን ሁሉ መስጠቷ		12:41-44	21:1-4	205

ምዕራፍ 11:- በክርስቶስ የሞት ዝግጅት ላይ የተነገሩ ትንቢቶች

> የደብረዘይት ስብከት:- ኢየሱስ ስለ ቤተመቅደስና ስለ ዳግም ምጽአቱ በትንቢት ተናገረ <

139ሀ. የስብከቱ አጀማመር	24:1-3	13:1-4	21:5-7	206
139ለ. የምጥ መጀመሪያ	24:4-14	13:5-13	21:8-19	207
139ሐ. የጥፋት ርኩሳትና ተከታዩ ሥቃይ	24:15-28	13:14-23	21:20-24	209
139መ. የሰው ልጅ መምጣት	24:29-31	13:24-27	21:25-27	211
139ሠ. ቅርብ፥ ነገር ግን መቼ መሆኑ ያልታወቀው ጊዜ ምልክቶች	24:32-41	13:28-32	21:28-33	212
139ረ. ተግባሩ መጠበቅንና ታማኝነትን የሚያስተምሩ አምስት ምሳሌዎች	24:42-25:30	13:33-37	21:34-36	213
139ሰ. በሰው ልጅ መምጫ ጊዜ የሚኖር ፍርድ	25:31-46			215

> አሳልፎ የመስጠት ዝግጅቶች <

140. የአይሁድ መሪዎች ኢየሱስን ለማሠርና ለመግደል ያቀዱት ሢራ	26:1-5	14:1-2	22:1-2	216
141. ማርያም ኢየሱስን ለቀብሩ ሽቶ መቀባቷ	26:6-13	14:3-9	12:2-8	217
142. ይሁዳ ኢየሱስን አሳልፎ ለመስጠት መስማማቱ	26:14-16	14:10-11	22:3-6	218

> የመጨረሻው ማዕድ <

143. የፋሲካ ማዕድ መስናዶ	26:17-19	14:12-16	22:7-13	218	
144. የፋሲካ ማዕድ መጀመርና፥ ታላቅ ሆኖ ስለመቆጠር በደቀ መዛሙርቱ መሐል የተፈጠረ ክርክር	26:20	14:17	22:14-16* 24-30	219	
145. የደቀ መዛሙርትን እግር ማጠብ			13:1-20	220	
146. አሳልፎ ሰጪው መታወቁ	26:21-25	14:18-21	22:21-23	13:21-30	221
147. የጴጥሮስ ክህደት በቅድሚያ መነገሩ	26:31-35	14:27-31	22:31-38	13:31-38	223

	ግቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
148. የማዕዱ ማብቃት እና የጌታ እራት ሥርዓት መደንገግ (1ኛ ቆሮ. 11:23-26)	26:26-29	14:22-25	22:17-20		225
> ከደርቡ እስከ ጌቴሴማኒ የተደረገ ጸሎትና ስብከት <					
149. ስለ ጌታ መድረሻ፣ ስለ አብ፥ እንዲሁም ስለ መንፈስ ቅዱስ የተነሡ ጥያቄዎች መልስ አገኙ				14:1-31	226
150ሀ. የወይት ግንድና ቅርንጫፎቹ				15:1-17	228
150ለ. ከዓለም የሚነሣ ተቃውሞ				15:18-16:4	228
150ሐ. የመንፈስ ቅዱስ መምጣትና አገልግሎቱ				16:5-15	229
150መ. ስለ ጌታ ትንሣኤ ደስታ በቅድሚያ መነገሩ				16:16-22	230
150ሠ. የጸሎት መልስ ማግኘትና የሰላም ተስፋ				16:23-33	230
151. ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱና ለሚያምኑ ሁሉ መጸለዩ				17:1-26	231
152. ኢየሱስ በጌቴሴማኒ የጸለያቸው ሦስት አስጨናቂ ጸሎቶች	26:30፥ 36-46	14:26፥ 32-42	22:39-46	18:1	232

ምዕራፍ 12፡- የክርስቶስ ሞት

> አልፎ መሰጠትና እስራት <					
153. ኢየሱስ አልፎ ተሰጠ፥ ታሠረ፥ ብቻውን ተተወ	26:47-56	14:43-52	22:47-53	18:2-12	235
> ፍርድ <					
154. በአይሁድ ዘንድ የመጀመሪያው ምዕራፍ፤ ኢየሱስ ሐና ፊት መቅረቡ				18:13-14፥ 19-23	238
155. ሁለተኛው ምዕራፍ በአይሁድ ዘንድ፤ ኢየሱስ ቀያፋ እና ሸንጎ ፊት መቅረቡ	26:57፥ 59-68	14:53፥ 55-65	22:54ሀ፥ 63-65	18:24	239
156. የጴጥሮስ ክህደቶች	26:58፥ 69-75	14:54፥ 66-72	22:54ለ- 62	18:15-18፥ 25-27	241
157. ሦስተኛው ምዕራፍ በአይሁድ ዘንድ፤ ኢየሱስ በሽማግሌዎች (በሸንጎው) ፊት	27:1	15:1ሀ	22:66-71		243
158. የአስቆሮቱ ይሁዳ ጸጸትና ታንቆ መሞት (ሐዋ. ሥራ 1፡18-19)	27:3-10				244
159. የመጀመሪያው ምዕራፍ በሮማውያን ፊት፤ ጲላሞስ ፊት	27:2፥ 11-14	15:1ለ-5	23:1-5	18:28-38	244

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
160. ሁለተኛው ምዕራፍ በሮማውያን ፊት፡ በሄሮድስ ፊት			23:6-12		247
161. ሦስተኛው ምዕራፍ በሮማውያን ፊት፡ ኢላሞስ ፊት	27:15-26	15:6-15	23:13-25	18:39- 19:16	248
> ስቅለት <					
162. የሮማውያን ወታደሮች ፌዝ	27:27-30	15:16-19			252
163. ወደ ጎልጎታ ጉዞ	27:31-34	15:20-23	23:26-	19:17	253
164. የመጀመሪያዎቹ ሦስት የስቅለት ሰዓታት	27:35-44	15:24-32	23:33A-43	19:18+ 23-24+ 19-22+ 25-27	255
165. የመጨረሻዎቹ ሦስት የስቅለት ሰዓታት	27:45-50	15:33-37	23:44+46	19:28-30	259
166. የኢየሱስ ሞት ምስክሮች	27:51-56	15:38-41	23:45A+ 47-49		260
> ቀብር <					
167ሀ. የኢየሱስ ሞት መረጋገጥና አስከፊነቱን መረካከብ	27:57-58	15:42-45	23:50-52	19:31-38	261
167ለ. የኢየሱስ አስከፊን መቃብር ውስጥ አረፈ	27:59-60	15:46	23:53-54	19:39-42	263
168. መቃብሩን ሴቶች ተመለከቱት፡፡ በወታደሮችም ተጠበቀ...	27:61-66	15:47	23:55-56		263

ምዕራፍ 13:- የክርስቶስ ትንሣኤና እርገት

> ባዶው መቃብር <					
169. መቃብሩ በሴቶች ተጎበኘ	28:1	16:1			265
170. ድንጋዩ ተንከባለለ	28:2-4				265
171. ሴቶቹ ያገኙት ባዶ መቃብር ነው	28:5-8	16:2-8	24:1-8	20:1	265
172. ጴጥሮስና ዮሐንስ ያገኙት ባዶ መቃብር ነው			24:9-12	20:2-10	267
> ከእርገት በኋላው መገለጥ <					
173. ለመግደላዊት ማርያም መታየት		16:9-11		20:11-18	268
174. ለሌሎች ሴቶች መታየት	28:9-10				269
175. ወታደሮች ለአይሁድ ባለሥልጣናት ያቀረቡት ዘገባ	28:11-15				269
176. ወደ ኤማሁስ ይጓዙ ለነበሩት ሁለት ደቀ መዛሙርት መታየት		16:12-13	24:13-32		270

	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ገጽ
177. ሁለቱ ደቀ መዛሙርት ያዩትን ለሌሎች መንገራቸው (1ኛ ቆሮ. 15:50)			24:33-35		271
178. ተሰብስበው ለነበሩ አሥር ደቀ መዛሙርት መታየት		16:14	24:36-43	20:19-25	271
179. ለአሥራ አንዱ ደቀ መዛሙርት መታየት (1ኛ ቆሮ. 15:5ለ)				20:26-31	272
180. ዓሣ በማጥመድ ላይ ለነበሩ ሰባት ደቀ መዛሙርት መታየት				21:1-25	273
181. በገሊላ ለአሥራ አንዱ መታየት (1ኛ ቆሮ. 15:6)	28:16-20	16:15-18			274
182. የኢየሱስ ወንድም ለሆነው ያዕቆብ መታየት (1ኛ ቆሮ. 15:7)					275
183. ኢየሩሳሌም ውስጥ ለደቀ መዛሙርቱ መታየት (ሐዋ. ሥራ 1:3-8)			24:44-49		275
> እርገቱ <					
184. የክርስቶስ የመጨረሻ በረከትና መለየት (ሐዋ. ሥራ 1:9-12)	16:19-20	24:50-53			276

መጣጥፎች

1. ወንጌላትን የማዛመድ ሥራ መርሐችና ችግሮች	279
2. ኢየሱስ የተናገረባቸው ቋንቋዎች	286
3. የክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት ቅደም ተከተል	290
4. ኢየሱስ የተሰቀለበት ቀንና ዓመት	295
5. የኢየሱስ ለምርመራ መቅረብ	299
6. የሄሮድስ ቤተሰብ	301
♦ የጥቅሶች ማውጫ በቅደም ተከተል	305

>> የወንጌላት
ስምምነትና ንጽጽር <<

ኢየሱስ ማን እንደነበር አጭር መግለጫ

◆ ክፍል 1. ሉቃስ ወንጌልን ለመጻፍ የነበረው ዓላማ

ሉቃስ 1:1-4

1-4 የክብርህ ቴዎፍሎስ ሆይ፤ ከመጀመሪያው በዓይን ያዩትና የቃሉ አገልጋዮች የሆኑት እንዳስተላለፉልን፤ በኛ ዘንድ ስለ ተፈጸመው ነገር ብዙዎች ታሪክን በየተራው ለማዘጋጀት ስለ ሞከሩ፤ እኔ፤ ደግሞ ስለ ተማርኸው ቃል እርግጡን እንድታውቅ በጥንቃቄ ሁሉን ከመጀመሪያው ተከትሎ በየተራው ልጽፍልህ መልካም ሆኖ ታየኝ።

◆ ክፍል 2. የዮሐንስ መቅድም፡- ኢየሱስ ክርስቶስ አስቀድሞ የነበረ ሥጋ የለበሰ ቃል

ዮሐንስ 1:1-18

1 በመጀመሪያው ቃል ነበረ፤ ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ፤ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ። 2 ይህ በመጀመሪያው በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ።

3 ሁሉ በእርሱ ሆነ፤ ከሆነውም አንዳች ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም። 4 በእርሱ ሕይወት ነበረች፤ ሕይወትም የሰው ብርሃን ነበረች። 5 ብርሃንም በጨለማ ይበራል፤ ጨለማም አላሸነፈውም።

6 ከእግዚአብሔር የተላከ ስሙ ዮሐንስ የሚባል አንድ ሰው ነበረ፤ 7 ሁሉ በእርሱ በኩል እንዲያምኑ ይህ ስለ ብርሃን ይመስክር ዘንድ ለምስክር መጣ። 8 ስለ ብርሃን ሊመስክር መጣ እንጂ፤ እርሱ ብርሃን አልነበረም። 9 ለሰው ሁሉ የሚያበራው እውነተኛው ብርሃን ወደ ዓለም ይመጣ ነበር።

10 በዓለም ነበረ፤ ዓለሙም በእርሱ ሆነ፤ ዓለሙም አላወቀውም። 11 የእርሱ ወደ ሆነው መጣ፤ የገዛ ወገኖቹም አልተቀበሉትም። 12 ለተቀበሉት ሁሉ ግን፤ በስሙ ለሚያምኑት ለእነርሱ የእግዚአብሔር ልጆች ይሆኑ ዘንድ ሥልጣንን ሰጣቸው፤ 13 እነርሱም ከእግዚአብሔር ተወለዱ እንጂ ከደም ወይም ከሥጋ ፈቃድ ወይም ከወንድ ፈቃድ አልተወለዱም።

14 ቃልም ሥጋ ሆነ፤ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ፤ አንድ ልጅም ከአባቱ ዘንድ እንዳለው ክብር የሆነው ክብሩን አየን።

15 ዮሐንስ ስለ እርሱ መሰከረ እንዲህም ብሎ ጮኸ፡- ከእኔ በኋላ የሚመጣው እርሱ ከእኔ በፊት ነበረና ከእኔ ይልቅ የከበረ ሆኖአል፤ ስለ እርሱ ያልሁት ይህ ነበረ። 16 እኛ ሁላችን ከሙላቱ ተቀብለን በጸጋ ላይ ጸጋ ተሰጥቶናልና ሕግ በሙሴ ተሰጥቶ ነበርና፤ 17 ጸጋና እውነት ግን በኢየሱስ ክርስቶስ ሆነ። 18 መቼም ቢሆን እግዚአብሔርን ያየው አንድ ስንኳ የለም፤ በአባቱ እቅፍ ያለ አንድ ልጁ እርሱ ተረከው።

¹ [ሉቃስ 1:3] የእግዚአብሔርን ቅዱስ ቃል በመጻፍ ረገድ ምናልባት ብቸኛው አሕዛብ ሳይሆን አይቀርም የሚባለው ሉቃስ (ቂላ. 4:11፤ 14)፤ ሁለቱን መጻሕፍት፤ ማለት የሉቃስ ወንጌልንና የሐዋርያት ሥራን ጽፏል። እነዚህ በአዲስ ኪዳን ውስጥ ሁለቱ ረጃጅም መጻሕፍት ናቸው። ምንም እንኳ እውሱስና ዮሐንስ እያንዳንዳቸው ብዙ መጻሕፍት ቢጽፉም፤ የዳጎስ ጽሑፍ ከመጻፍ አንጻር፤ ሉቃስ በከህሎቱ የላቀ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊ ነው።

◆ ክፍል 3. ኢየሱስ በሕጋዊ ረገድ የኑሴፍ፥ በተፈጥሮ ደግሞ የማርያም ዘር መሆኑ

ማቴዎስ 1፡1-17

1 የዳዊት ልጅ የአብርሃም ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ትውልድ መጽሐፍ።
2 አብርሃም ይስሐቅን ወለደ፤ ይስሐቅም ያዕቆብን ወለደ፤ ያዕቆብም ይሁዳንና ወንድሞቹን ወለደ፤ 3 ይሁዳም ከትዕማር ፋሬስንና ዛሬን ወለደ፤ ፋሬስም ኤስሮምን ወለደ፤ 4 ኤስሮምም አራምን ወለደ፤ አራምም አሚናዳብን ወለደ፤ አሚናዳብም ነአሶንን ወለደ፤ ነአሶንም ሰልሞንን ወለደ፤ 5 ሰልሞንም ከራኬብ ቦኤዝን ወለደ፤ ቦኤዝም ከሩት ኢየሴድን ወለደ፤ ኢየሴድም እሴይን ወለደ፤ 6 እሴይም ንጉሥ ዳዊትን ወለደ። 7 ሰሎሞንም ሮብዓምን ወለደ፤ ሮብዓምም አቢያን ወለደ፤ አቢያም አሣፍን ወለደ፤ 8 አሣፍም ኢዮሣፍጥን ወለደ፤ ኢዮሣፍጥም ኢዮራምን ወለደ፤ ኢዮራምም ያዝያንን ወለደ፤ 9 ያዝያንም ኢዮአታምን ወለደ፤ ኢዮአታምም አካዝን ወለደ፤ 10 አካዝም ሕዝቅያስን ወለደ፤ ሕዝቅያስም ምናሴን ወለደ፤ ምናሴም አሞፅን ወለደ፤ 11 አሞፅም ኢዮስያስን ወለደ፤ ኢዮስያስም በባቢሎን ምርኮ ጊዜ ኢኮንያንንና ወንድሞቹን ወለደ። 12 ከባቢሎንም ምርኮ በኋላ ኢኮንያን ሰላትያልን ወለደ፤ ሰላትያልም ዘሩባቤልን ወለደ፤ 13 ዘሩባቤልም አብዩድን ወለደ፤ አብዩድም ኤልያቂምን ወለደ፤ ኤልያቂምም አዛርን ወለደ፤ 14 አዛርም ሳዶቅን ወለደ፤ ሳዶቅም አኪምን ወለደ፤ አኪምም ኤልያድን ወለደ፤ 15 ኤልያድም አልዓዛርን ወለደ፤ አልዓዛርም ማታንን ወለደ፤ ማታንም ያዕቆብን ወለደ፤ 16 ያዕቆብም ክርስቶስ የተባለውን ኢየሱስን የወለደች የማርያምን እጮች የሴፍን ወለደ።

ሉቃስ 3፡23ሉ-38

እንደመሰላቸው የኑሴፍ ልጅ ሆኖ፥ የኤሊ ልጅ፥
24 የማቴ ልጅ፥ የሌዊ ልጅ፥ የሚልኪ ልጅ፥ 25 የዮና ልጅ፥ የዮሴፍ ልጅ፥ የማታትዩ ልጅ፥ የአሞጽ ልጅ፥ የናሆም ልጅ፥ የኤሲሊም ልጅ 26 የናጌ ልጅ፥ የማአት ልጅ፥ የማታትዩ ልጅ የሴሜይ ልጅ፥ የዮሴፍ ልጅ፥ 27 የዮዳ ልጅ፥ የዮናን ልጅ፥ የሬስ ልጅ፥ የዘሩባቤል ልጅ፥ የሰላትያል ልጅ፥ የኔሪ ልጅ፥ 28 የሚልኪ ልጅ፥ የሐዲ ልጅ፥ የዮሳስ ልጅ፥ የቆሳም ልጅ፥ የኤልሞዳም ልጅ፥ የኤር ልጅ፥ 29 የዮሴፅ ልጅ፥ የኤልዓዘር ልጅ የዮራም ልጅ፥ የማጣት ልጅ፥ የሌዊ ልጅ፥ 30 የስምዖን ልጅ፥ የይሁዳ ልጅ፥ የዮሴፍ ልጅ፥ 31 የዮናን ልጅ፥ የኤልያቂም ልጅ፥ የሚልያ ልጅ፥ የማይናን ልጅ፥ የማጣት ልጅ፥ የናታን ልጅ 32 የዳዊት ልጅ፥ የእሴይ ልጅ፥ የኢየሴድ ልጅ፥ የቦኤዝ ልጅ፥ የሰልሞን ልጅ፥ 33 የነአሶን ልጅ፥ የአሚናዳብ ልጅ፥ የአራም ልጅ፥ የአርኒ ልጅ፥ የኤስሮም ልጅ፥ 34 የፋሬስ ልጅ፥ የይሁዳ ልጅ፥ የያዕቆብ ልጅ፥ የይስሐቅ ልጅ፥ የአብርሃም ልጅ፥ የታራ ልጅ፥ 35 የናኮር ልጅ፥ የሴርህ ልጅ፥ የራጋው ልጅ፥ የፋሌቅ ልጅ፥ የአቤር ልጅ፥ የሳላ ልጅ፥ 36 የቃይንም ልጅ፥ የአርፋከስድ ልጅ፥ የሴም ልጅ፥ የኖሳ ልጅ፥ የላሜህ ልጅ፥ 37 የማቲሳላ ልጅ፥ የሄናክ ልጅ፥ የያሬድ ልጅ፥ 38 የመላልኤል ልጅ፥ የቃይናን ልጅ፥ የሄናስ ልጅ፥ የሴት ልጅ፥ የአዳም ልጅ፥ የእግዚአብሔር ልጅ።

(ማቴዎስ 1:1-17 የቀጠለ)

17 እንግዲህ ትውልድ ሁሉ ከአብርሃም እስከ ዳዊት አሥራ አራት ትውልድ፤ ከዳዊትም እስከ ባቢሎን ምርኮ አሥራ አራት ትውልድ፤ ከባቢሎንም ምርኮ እስከ ክርስቶስ² አሥራ አራት ትውልድ ነው።

² በግሪክኛ “ክርስቶስ” እና በሶብራይስጥ “መሢሕ”፡- የሁለቱም ትርጉም “የተቀባው” ማለት ነው።

የመጥምቁ የኮሪንቶስ የልጅነት ዓመታት

◆ ክፍል 4. ስለ የኮሪንቶስ መወለድ ለዘካርያስ የተነገረው ትንቢት

[ክፍል 5ና 9ን ይመልከቱ]

- ኢየሩሳሌም፡- በመቅደሱ ውስጥ -

ሉቃስ 1፡5-25

5 በይሁዳ ንጉሥ በሄሮድስ ዘመን ከአብያ ክፍል የሆነ ዘካርያስ የሚባል አንድ ካህን ነበረ፤ ሚስቱም ከአሮን ልጆች ነበረች፤ ስምዋም ኤልሳቤጥ ነበረ። 6 ሁለቱም በጌታ ትእዛዝና ሕግጋት ሁሉ ያለ ነቀፋ እየሄዱ በእግዚአብሔር ፊት ጻድቃን ነበሩ። 7 ኤልሳቤጥም መካን ነበረችና ልጅ አልነበራቸውም፤ ሁለቱም በዕድሜያቸው አርጅተው ነበር።

8 እርሱም በክፍሉ ተራ በእግዚአብሔር ፊት ሲያገለግል፤ 9 እንደ ካህናት ሥርዓት ወደ ጌታ ቤተ መቅደስ ገብቶ ለማጠን ዕጣ። ደረሰበት። 10 በዕጣንም ጊዜ ሕዝቡ ሁሉ በውጭ ቆመው ይጸልዩ ነበር።

11 የጌታም መልአክ በዕጣኑ መሠዊያ ቀኝ ቆሞ ታየው። 12 ዘካርያስም ባየው ጊዜ ደነገጠ፤ ፍርሃትም ወደቀበት። 13 መልአኩም እንዲህ አለው፡- ዘካርያስ ሆይ፤ ጸሎትህ ተሰምቶልሃልና አትፍራ ሚስትህ ኤልሳቤጥም ወንድ ልጅ ትወልድልሃለች፤ ስሙንም የኮሪንቶስ ትለዋለህ። 14 ደስታና ተድላም ይሆንልሃል፤ በመወለዱም ብዙዎች ደስ ይላቸዋል። 15 በጌታ ፊት ታላቅ ይሆናልና፤ የወይን ጠጅና የሚያስክር መጠጥ አይጠጣም፤ ገናም በእናቱ ማግፀን ሳለ መንፈስ ቅዱስ ይሞላበታል፤ 16 ከእስራኤልም ልጆች ብዙዎችን ወደ ጌታ ወደ አምላካቸው ይመልሳል። 17 እርሱም የተዘጋጁትን ሕዝብ ለጌታ እንዲያሰናዳ፤ የአባቶችን ልብ ወደ ልጆች የማይታዘዙትንም ወደ ጻድቃን ጥበብ ይመልስ ዘንድ በኤልያስ መንፈስና ኃይል በፊቱ ይሄዳል።

18 ዘካርያስም መልአኩን፡- እኔ ሽማግሌ ነኝ ምስቴም በዕድሜዋ አርጅታለችና ይህን በምን አውቃለሁ? አለው።

19 መልአኩም መልሶ፡- እኔ በእግዚአብሔር ፊት የምቆመው ገብርኤል ነኝ፤ እንድናገርህም ይህችንም የምሥራች እንድሰብክልህ ተልኬ ነበር፤ 20 እነሆም፤ በጊዜው የሚፈጸመውን ቃሉን ስላላመንህ፤ ይህ ነገር እስከሚሆን ቀን ድረስ ዲዳ ትሆናለህ መናገርም አትችልም አለው።

21 ሕዝቡም ዘካርያስን ይጠብቁት ነበር፤ በቤተ መቅደስም ውስጥ ስለ ዘገየ ይደነቁ ነበር። 22 በወጣም ጊዜ ሊነግራቸው አልቻለም፤ በቤተ መቅደስም ራእይ እንዳየ አስተዋሉ፤ እርሱም ይጠቅሳቸው ነበር፤ ድዳም ሆኖ ኖረ።

23 የማገልገሉም ወራት ሲፈጸም ወደ ቤቱ ሄደ። 24-25 ከዚህም ወራት በኋላ ሚስቱ ኤልሳቤጥ ፀነሰችና፡- ነቀፌታዬን ከሰው መካከል ያስወግድልኝ ዘንድ ጌታ በተመለከተበት ወራት እንዲህ አድርጎልኛል ስትል ራስዋን አምስት ወር ሰወረች።

³ [ሉቃስ 1፡9] እርሱን የመሰሉ ካህናት ብዙ ከመሆናቸው የተነሣ ዘካርያስ ይህን ዕለታዊ አገልግሎት እንዲያከናውን ምናልባት በዕድሜው አንድ ጊዜ ብቻ ይሆናል የተጠየቀው። ይህን በመሰለው ያልተለመደ ሁኔታ እስራኤልን የመወከል ግዴታ ያለጥርጥር ለዚህ ጻድቅ ሰው እጅግ ክብዶት ነበር።

◆ ክፍል 5. ስለ ኢየሱስ መወለድ ለማርያም የተነገራት ትንቢት
[ክፍል 45 93 ይመልከቱ]
- ናዝሬት -

ሉቃስ 1:26-38

26 በስድስተኛውም ወር መልአኩ ገብርኤል ናዝሬት ወደምትባል ወደ ገሊላ ከተማ፤
27 ከዳዊት ወገን ለሆነው ዮሴፍ ለሚባል ሰው ወደ ታጩኝ ወደ አንዲት ድንግል
ከእግዚአብሔር ዘንድ ተላከ፤ የድንግሊቱም ስም ማርያም ነበረ። 28 መልአኩም ወደ
እርሱ ገብቶ፡- ደስ ይበልሽ፤ ጸጋ የሞላብሽ ሆይ፤ ጌታ ከአንቺ ጋር ነው፤ አንቺ
ከሴቶች መካከል የተባረክሽ ነሽ አላት።

29 እርሱም ባየችው ጊዜ ከንግግሩ በጣም ደነገጠችና፡- ይህ እንዴት ያለ ሰላምታ
ነው? ብላ አሰበች። 30 መልአኩም እንዲህ አላት፡- ማርያም ሆይ፤ በእግዚአብሔር
ፊት ጸጋ አግኝተሻልና አትፍሪ። 31 እነሆም፤ ትፀንሻለሽ ወንድ ልጅም ትወልጃለሽ፤
ስሙንም ኢየሱስ ትደቀለሽ። 32 እርሱ ታላቅ ይሆናል የልዑል ልጅም ይባላል፤ ጌታ
አምላክም የአባቱን የዳዊትን ዙፋን⁴ ይሰጠዋል፤ 33 በያዕቆብ ቤትም ላይ ለዘለላም
ይነግሣል፤ ለመንግሥቱም መጨረሻ የለውም።

34 ማርያምም መልአኩን፡- ወንድ ስለማላውቅ⁵ ይህ እንዴት ይሆናል? አለችው።

35 መልአኩም መልሶ እንዲህ አላት፡- መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል፤
የልዑልም ኃይል ይጸልልሻል ስለዚህ ደግሞ ከአንቺ የሚወለደው ቅዱስ
የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል። 36 እነሆም ዘመድሽ ኤልሳቤጥ፤ እርሱም ደግሞ
በእርጅናዋ ወንድ ልጅ ፀንሳለች፤ ለእርሱም መካን ትባል ለነበረችው ይህ ስድስተኛ
ወር ነው፤ 37 ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለምና።

38 ማርያምም፡- እነሆኝ የጌታ ባሪያ እንደ ቃልህ ይሁንልኝ አለች። መልአኩም
ከእርሱም ሄደ።

◆ ክፍል 6. የማርያም ኤልሳቤጥን መጎብኘት እና የኤልሳቤጥ
መዝሙር [ክፍል 7፤ 8ለና 137 ይመልከቱ]
- የይሁዳ ተራራዎች -

ሉቃስ 1:39-45

39 ማርያምም በዚያ ወራት ተነሥታ ወደ ተራራማው አገር ወደ ይሁዳ ከተማ ፈጥና
ወጣች፤ 40 ወደ ዘካርያስም ቤት ገብታ ኤልሳቤጥን ተሳለመቻት። 41 ኤልሳቤጥም
የማርያምን ሰላምታ በሰማች ጊዜ ፅንሱ በማገፀንዋ ውስጥ ዘለለ፤ በኤልሳቤጥም
መንፈስ ቅዱስ ሞላባት፤ 42 በታላቅ ድምፅም ጮኻ እንዲህ አለች፡- አንቺ ከሴቶች
መካከል የተባረክሽ ነሽ፤ የማገፀንሽም ፍሬ የተባረከ ነው። 43 የጌታዬ እናት ወደ እኔ
ትመጣ ዘንድ እንዴት ይሆንልኛል? 44 እነሆ፤ የሰላምታሽ ድምጽ በጆሮዬ በመጣ ጊዜ
ፅንሱ በማገፀኔ በደስታ ዘሎአልና። 45 ከጌታ፤ የተነገረላት ቃል ይፈጸማልና ያመነች
ብፅዕት ናት።

⁴ [ሉቃስ 1:32] ገብርኤል የተጠቀመበት ቋንቋ ያለጥርጥር የሚያመለክተው፤ የእዚህን የእስራኤል መሢሕ
ምድራዊ አመራር አስመልክቶ የነበረውን የብሉይ ኪዳን እምነት ነው። ማርያም ከትውልዱ የተገኘችበት
ዳዊት፤ ምድራዊ ዙፋን እንደነበረው ሁሉ፤ ተአምራዊ ልደቱ ለማርያም የተተነበየለት የጌታ ዙፋንም
እንዲሁ ይሆናል። የኢየሱስ መንግሥት ግን ፍጻሜ የለውም (ሉቃስ 1:33)።

◆ ክፍል 7. የማርያም የደስታ መዝሙር

[ክፍል 6፥ 8ለና 13ን ይመልከቱ]

- የይሁዳ ተራራዎች -

ሉቃስ 1፡46-56

46 ማርያምም እንዲህ አለች፡-

47 “ነፍሴ ጌታን ታከብረዋለች፤ መንፈሴም በአምላኬ በመድኃኒቱ ሐሴት ታደርጋለች፤ 48 የባሪያይቱን ውርደት ተመልክቶአልና። እነሆም፤ ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ብፅዕት ይሉኛል፤ 49 ብርቱ የሆነ እርሱ በእኔ ታላቅ ሥራ አድርጎአልና፤ ስሙም ቅዱስ ነው። 50 ምሕረቱም ለሚፈሩት እስከ ትውልድና ትውልድ ይኖራል። [መዝ. 103፡17] 51 በከንዱ ኃይል አድርጎአል፤ ትዕቢተኞችን በልባቸው አሳብ በትኖአል፤ 52 ገዢዎችን ከዙፋናቸው አዋርዶአል፤ ትሑታንንም ከፍ አድርጎአል፤ 53 የተራቡትን በበጎ ነገር አጥግቦአል፤ ባለ ጠጎችንም ባዶአቸውን ሰዶአቸዋል። [መዝ. 107፡9] 54-55 ለአባቶቻችን እንደ ተናገረ፤ ለአብርሃምና ለዘሩ ለዘላለም ምሕረቱ ትዝ እያለው እስራኤልን ብላቴናውን ረድቶአል።”

56 ማርያምም ሦስት ወር የሚያህል በእርስዋ ዘንድ ተቀመጠች ወደ ቤትዋም ተመለሰች።

◆ ክፍል 8ሀ. የዮሐንስ መወለድ

- የይሁዳ ተራራዎች -

ሉቃስ 1፡57-66

57 የኤልሳቤጥም የመውለጃዋ ጊዜ ደረሰ፤ ወንድ ልጅም ወለደች። 58 ጎረቤቶቻቸውም ዘመዶቻቸውም ጌታ ምሕረቱን እንዳገነነላት ስምተው ከእርስዋ ጋር ደስ አላቸው።

59 በስምንተኛውም ቀን ሕፃኑን ሊገርዙት መጡ፤ በአባቱም ስም ዘካርያስ ሊሉት ወደዱ። 60 እናቱ ግን መልሳ፡- አይሆንም፤ ዮሐንስ ይባል እንጂ አለች።

61 እነርሱም፡- ከወገንሽ ማንም በዚህ ስም የተጠራ የለም አሉአት።

62 አባቱንም ማን ሊባል እንዲወድ ጠቀሱት። 63 ብራናም ለምኖ፡- ስሙ ዮሐንስ ነው ብሎ ጻፈ። ሁሉም አደነቁ። 64 ያንጊዜም አፉ ተከፈተ መላሱም ተፈታ እግዚአብሔርንም እየባረከ ተናገረ። 65 ለጎረቤቶቻቸውም ሁሉ ፍርሃት ሆነ፤ ይህም ሁሉ ነገር በይሁዳ በተራራማው አገር ሁሉ ተወራ፤ 66 የሰሙትም ሁሉ፡- እንኪያ ይህ ሕፃን ምን ይሆን? እያሉ በልባቸው አኖሩት፤ የጌታ እጅ ከእርሱ ጋር ነበረችና።

⁵ [ሉቃስ 1፡34] ከአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች፡ ሉቃስ ብቻ (በዚህ ክፍል) እና ማቴዎስ፤ ክፍል ዘጠኝ ውስጥ የኢየሱስን ከድንግል መወለድ በግልጽ ያስተምራሉ። ገላትያ 4፡4 ምናልባት ይህን የተለየ ትምህርት የሚመለከት አይደለም። ዮሐንስ 1፡13 ከድንግል መውለድ ጋር የተዛመደ ቋንቋ ተጠቅሞ የክርስቲያኖችን አዲስ ልደት ሲገልጥ፤ በተዘዋዋሪ ይህን እምነት የሚጠቅስ ይመስላል። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ከጥንት ጀምሮ፤ አስተምህሮው የቀጥተኛ ክርስትና ዋና ክፍል ነበር።

◆ ክፍል 8ለ. የዘካርያስ የነቢይነት መዝሙር

[ክፍል 6፥ 7ና 13ን ይመልከቱ]

- የይሁዳ ተራራዎች -

ሉቃስ 1፡67-79

67 አባቱ ዘካርያስም መንፈስ ቅዱስ ሞላበትና ትንቢት ተናገረ እንዲህም አለ፡-

68 “የእስራኤል ጌታ አምላክ ይባረክ፤ ጐብኝቶ ለሕዝቡ ቤዛ አድርጎአልና፤ 69-70 ከጥንት ጀምሮ በነበሩት በቅዱሳን ነቢያት አፍ እንደ ተናገረ፤ በብላቴናው በዳዊት ቤት የመዳን ቀንድን አስነስቶልናል፤ 71 ማዳኑም ከወደረኞቻችንና ከሚጠሉት ሁሉ እጅ ነው፤ [መዝሙር 106፡10] 72-73 እንደዚህ ለአባቶቻችን ምሕረት አደረገ፤ ለአባታችን ለአብርሃምም የማለውን መሐላውን ቅዱሱን ኪዳን አሰበ፤ 74-75 በእርሱም ከጠላቶቻችን እጅ ድነን በዘመናችን ሁሉ ያለ ፍርሃት በቅድስናና በጽድቅ በፊቱ እንድናገለግለው ሰጠን። 76 ደግሞም አንተ ሕፃን ሆይ፤ የልዑል ነቢይ ትባላለህ፤ መንገዱን ልትጠርግ በጌታ ፊት ትሄዳለህና፤ [ሚልክያስ 3፡1] 77 እንደዚህም የኃጢአታቸው ስርየት የሆነውን የመዳን እውቀት ለሕዝቡ ትሰጣለህ፤ 78 ይህም ከላይ የመጣ ብርሃን በጐብኘበት በአምላካችን ምሕረትና ርኅራኄ ምክንያት ነው፤ 79 ብርሃኑም በጨለማና በሞት ጥላ ተቀምጠው ላሉት ያበራል እግሮቻችንንም በሰላም መንገድ ያቀናል።” [ኢሳይያስ 9፡1-2]

◆ ክፍል 8ሐ. የዮሐንስ እድገትና የልጅነት ሕይወት

- የይሁዳ ምድረ በዳ -

ሉቃስ 1፡80

80 ሕፃኑም አደገ በመንፈስም ጠነከረ፤ ለእስራኤልም እስከ ታየበት ቀን ድረስ በምድረ በዳ ኖረ።

የኢየሱስ ክርስቶስ የልጅነት ዓመታት

- ◆ ክፍል 9. ስለ ኢየሱስ የመወለድ ሁኔታ ለዮሴፍ እንደተገለጠው
[ክፍል 4ና 5ን ይመልከቱ]
- ናዘሬት -

ማቴዎስ 1:18-25

18 የኢየሱስ ክርስቶስም ልደት እንዲህ ነበረ። እናቱ ማርያም ለዮሴፍ በታጩች ጊዜ ሳይገናኙ ከመንፈስ ቅዱስ ፀንሳ ተገኘች።⁶ 19 እጮኛዋ ዮሴፍም ጻድቅ ሆኖ ሊገልጣት ስላልወደደ በስውር ሊተዋት አሰበ።

20 እርሱ ግን ይህን ሲያስብ፤ እነሆ የጌታ መልአክ በሕልም ታየው፤ እንዲህም አለ፡- የዳዊት ልጅ ዮሴፍ ሆይ፤ ከእርስዋ የተፀነሰው ከመንፈስ ቅዱስ ነውና እጮኛህን ማርያምን ለመውሰድ አትፍራ። 21 ልጅም ትወልዳለች፤ እርሱ ሕዝቡን ከኃጢአታቸው ያድናቸዋልና ስሙን ኢየሱስ ትለዋለህ።

22 በነቢይ ከጌታ ዘንድ፡- 23 እነሆ፤ ድንግል ትፀንሳለች ልጅም ትወልዳለች፤ ስሙንም አማኑኤል ይሉታል የተባለው [ኢሳይያስ 7:14] ይፈጸም ዘንድ ይህ ሁሉ ሆኖአል፤ ትርጓሜውም፡- እግዚአብሔር ከእኛ ጋር የሚል ነው።

24 ዮሴፍም ከእንቅልፉ ነቅቶ የጌታ መልአክ እንዳዘዘው አደረገ፤ እጮኛውንም ወሰደ፤ 25 የበኩር ልጅዋንም እስክትወልድ ድረስ አላወቃትም፤ ስሙንም ኢየሱስ አለው።

- ◆ ክፍል 10. የኢየሱስ መወለድ
- ቤተሰቡም -

ሉቃስ 2:1-7

1 በዚያም ወራት ዓለሙ ሁሉ እንዲጻፍ ከአውግስጦስ ቄሣር ትእዛዝ ወጣች። 2 ቄሬቴዎስ በሶርያ አገር ገዥ በነበረ ጊዜ ይህ የመጀመሪያ ጽሕፈት ሆነ። 3 ሁሉም እያንዳንዱ ይጻፍ ዘንድ ወደ ከተማው ሄደ።

4-5 ዮሴፍም ደግሞ ከዳዊት ቤትና ወገን ስለ ነበረ ከገሊላ ከናዝሬት ከተማ ተነሥቶ ቤተ ልሔም ወደምትባል ወደ ዳዊት ከተማ ወደ ይሁዳ፤ ፀንሳ ከነበረች ከእጮኛው ከማርያም ጋር ይጻፍ ዘንድ ወጣ። 6 በዚያም ሳሉ የመውለጃዋ ወራት ደረሰ፤ 7 የበኩር ልጅዋንም ወሰደች፤ በመጠቅለያም ጠቀለለችው፤ በእንግዶችም ማደሪያ ስፍራ ስላልነበራቸው በግርግም አስተኛችው።

⁶ [ማቴ. 1:18] ምናልባት ማርያም ዮሐንስ እስኪወለድ ድረስ (ሉቃስ 1:56) ኤልሣቤጥ ዘንድ ስለቆየች ለአራት ወራት ያህል ዮሴፍ አላያትም። ተመልሳ በመጣች ጊዜ እርግዝናዋ ይታወቅ ነበር። በዚህም ሳቢያ ዮሴፍ ከሁለት ነገሮች አንዱን ማድረግ ነበረበት፡- በድንጋይ እንድትወገር ማድረግ (ዘዳግም 22:23-27) ወይም በምሥጢር መፍታት። ይህን ልዩ ሁኔታ ሊገልጥለት መልአክ እስከመጣ ድረስ ዮሴፍ ሁለተኛውን አማራጭ ወስኖ (ሊፈታት) ነበር። ዮሴፍ መልአኩ የነገረውን ማለት በጋብቻው አላብ መግፋቱን እንደ ጻድቅ ሰው አላሰበውም ነበር። የጽንሱን መሠረታዊ ሁኔታ በተረዳ ጊዜ ግን የፍቺውን አሳብ ተወው።

◆ ክፍል 11. የመላእክት ምስጋና እና የእረኞች ምስክርነት

- በቤተሉዊም አጠገብ ባለ ሜዳ -

ሉቃስ 2:8-20

8 በዚያም ምድር መንጋቸውን በሌሊት ሲጠብቁ በሜዳ ያደሩ እረኞች ነበሩ። 9 እነሆም፤ የጌታ መልአክ ወደ እነርሱ ቀረበ የጌታ ክብርም በዙሪያቸው አበራ፤ ታላቅ ፍርሃትም ፈሩ። 10 መልአኩም እንዲህ አላቸው፡- እነሆ፤ ለሕዝቡ ሁሉ የሚሆን ታላቅ ደስታ የምሥራች እነግራችኋለሁና አትፍሩ፤ 11 ዛሬ በዳዊት ከተማ መድኃኒት እርሱም ክርስቶስ ጌታ የሆነ ተወልዶላችኋልና። 12 ይህም ምልክት ይሆንላችኋል፤ ሕፃን ተጠቅልሎ በግርግምም ተኝቶ ታገኛላችሁ።

13 ድንገትም ብዙ የሰማይ ሠራዊት ከመልአኩ ጋር ነበሩ። እግዚአብሔርንም እያመሰገኑ፡-

14 “ክብር ለእግዚአብሔር በአርያም ይሁን ሰላምም በምድር ለሰውም በጎ ፈቃድ” አሉ።

15 መላእክትም ከእነርሱ ተለይተው ወደ ሰማይ በወጡ ጊዜ፤ እረኞቹ እርስ በርሳቸው፡- እንግዲህ እስከ ቤተ ልሔም ድረስ እንሂድ እግዚአብሔርንም የገለጠልንን ይህን የሆነውን ነገር እንይ ተባባሉ።

16 ፈጥነውም መጡ ማርያምንና ዮሴፍን ሕፃኑንም በግርግም ተኝቶ አገኙ። 17 አይተውም ስለዚህ ሕፃን የተነገረላቸውን ነገር ገለጡ። 18 የሰሙትን ሁሉ እረኞቹ በነገሩአቸው ነገር አደነቁ፤ 19 ማርያም ግን ይህን ነገር ሁሉ በልብዋ እያሰበች ትጠብቀው ነበር። 20 እረኞችም እንደ ተባለላቸው ስለ ሰሙትና ሰላዩት ሁሉ እግዚአብሔርን እያመሰገኑና እያከበሩ ተመለሱ።

◆ ክፍል 12. የኢየሱስ መገረዝ

- ቤተሉዊም -

ሉቃስ 2:21

21 ሊገርዙት ስምንት ቀን በሞላ ጊዜ፤ በማኅፀን ሳይረገዝ በመልአኩ እንደ ተባለ፤ ስሙ ኢየሱስ ተብሎ ተጠራ።

◆ ክፍል 13. ኢየሱስን ወላጆቹ ቤተ መቅደስ ይዘውት ሲገቡ ስምዖንና ሐና እንዳከበሩት [ክፍል 6፥ 7ና 8ለን ይመልከቱ]

- ኢየሩሳሌም -

ሉቃስ 2:22-38

22-24 እንደ ሙሴም ሕግ የመንጸታቸው ወራት በተፈጸመ ጊዜ፤ በጌታ ሕግ፡- የእናቱን ማኅፀን የሚከፍት ወንድ ሁሉ ለጌታ የተቀደሰ ይባላል ተብሎ እንደ ተጻፈ [ዘጸአት 13:1፥ 12] በጌታ ፊት ሊያቆሙት፤ በጌታም ሕግ፡- ሁለት ዋሊያ ወይም ሁለት የርግብ ጫጩቶች እንደ ተባለ፤ መሥዋዕት ሊያቀርቡ ወደ ኢየሩሳሌም ወሰዱት። [ዘሌዋውያን 5:11፥ 12:8]

7 የኢየሱስ እናት ማርያም በሉቃስ ወንጌል መጀመሪያ ክፍል ለሠፈረው ታሪክ ዋና ምንጭ ለመሆኗ ከሚጠቁሙት አመልካቾች አንዱ ሉቃስ 2:19 ላይ የተጻፈው ቃል ነው።

(ሉቃስ 2:22-38 የቀጠለ)

25 እነሆም፡ በኢየሩሳሌም ስምዖን የሚባል ሰው ነበር፤ ይህም ሰው የእስራኤልን መጽናናት ይጠባበቅ ነበረ፤ ጳጳሩና ትጉህም ነበረ፤ መንፈስ ቅዱስም በእርሱ ላይ ነበረ። 26 በጌታም የተቀባውን ሳያይ ሞትን እንዳያይ በመንፈስ ቅዱስ ተረድቶ ነበር። 27 በመንፈስም ወደ መቅደስ ወጣ፤ ወላጆቹም እንደ ሕጉ ልማድ ያደርጉለት ዘንድ ሕፃኑን ኢየሱስን በአስገቡት ጊዜ፤ 28 እርሱ ደግሞ ተቀብሎ አቀፈው እግዚአብሔርንም እየባረከ እንዲህ አለ፡-

29 “ጌታ ሆይ፤ አሁን እንደ ቃልህ ባሪያህን በሰላም ታሰናብተዋለህ፤

30-31 ዓይኖቼ በሰዎች ሁሉ ፊት ያዘጋጀኸውን ማዳንህን አይተዋልና፤

32 ይህም ለአሕዛብ ሁሉን የሚገልጥ ብርሃን [ኢሳይያስ 42:6፤ 49:6] ለሕዝብህም ለእስራኤል ክብር ነው።”

33 ዮሴፍና እናቱም ስለ እርሱ በተባለው ነገር ይደነቁ ነበር። 34-35 ስምዖንም ባረካቸው እናቱን ማርያምንም፡- እነሆ፤ የብዙዎች ልብ አሳብ ይገለጥ ዘንድ፤ ይህ በእስራኤል ላሉት ለብዙዎቹ ለመውደቃቸውና ለመነሣታቸው ለሚቃወሙትም ምልክት ተሾሞአል፤ በአንቺም ደግሞ በነፍስሽ ሰይፍ ያልፋል አላት።

36 ከአሴር ወገንም የምትሆን የፋኑኤል ልጅ ሐና የምትባል አንዲት ነቢይት ነበረች፤ እርስዋም ከድንግልናዋ ጀምራ ከባልዋ ጋር ሰባት ዓመት ኖረች፤ 37 እርስዋም ሰማኒያ አራት ዓመት ያህል መበለት ሆና በጣም አርጅታ ነበር፤ በጸምና በጸሎትም ሌሊትና ቀን እያገለገለች ከመቅደስ አትለይም ነበር። 38 በዚያችም ሰዓት ቀርባ እግዚአብሔርን አመሰግነች፤ የኢየሩሳሌምንም ቤዛ ለሚጠባበቁ ሁሉ ስለ እርሱ ትናገር ነበር።

◆ ክፍል 14. የሰብአ ሰገል ጉብኝት

- ኢየሩሳሌምና ቤተሐሌም -

ማቴዎስ 2:1-12

1-2 ኢየሱስም በይሁዳ ቤተ ሐሌም በንጉሡ በሄሮድስ⁸ ዘመን በተወለደ ጊዜ፤ እነሆ፤ ሰብአ ሰገል፡- የተወለደው የአይሁድ ንጉሥ ወዴት ነው? ኮከቡን በምሥራቅ አይተን ልንሰግድለት መጥተናልና እያሉ ከምሥራቅ ወደ ኢየሩሳሌም መጡ።

3 ንጉሡ ሄሮድስም ሰምቶ ደነገጠ፤ ኢየሩሳሌምም ሁሉ ከእርሱ ጋር፤ 4 የካህናትንም አለቆች የሕዝቡንም ጳጳሮች ሁሉ ሰብስቦ ክርስቶስ ወዴት እንዲወለድ ጠየቃቸው። 5-6 እነርሱም፡-

“አንቺ ቤተ ሐሌም፤ የይሁዳ ምድር፤ ከይሁዳ ገዢዎች ከቶ አታንሽም፤ ሕዝቤን እስራኤልን የሚጠብቅ መስፍን ከአንቺ ይወጣልና”

⁸ [ማቴ. 2:1] ይህ ታላቁ ሄሮድስ የሮም መንግሥት ባለሥልጣን ሆኖ ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ37-40 ዓመተ ዓለም ድረስ እስራኤልን ገዢዋል። ራሱን እንደ “አይሁድ ንጉሥ” ይቆጥር ነበር። ሰብዓስገል የጠየቁት ጥያቄ በቅናት የታወከ አዕምሮውን ወደከፋ ሁኔታ ቀየረውና እንደሌመደው ሌላ ግፍ እንዲፈጽም አደረገው። የሕፃናቱ ጭፍጨፋ (ማቴ. 2:16፤ ክፍል 15) ሌላ የዘፋን ተቀናቃኝ ለማስወገድ ያደረገው መከራ ነበር። የተሰጠው ሕፃናት ግን አንዳንዶች እንደሚያስቡት ብዙ አልነበሩም። ለምሳሌ በዚህ በተለምዶ፤ የንጹሐን ጭፍጨፋ በሚባለው ግድያ ቤተሐሄምን በምታክል መንደር ውስጥ ምናልባት ከሃያ ሕፃናት በላይ አልተሰጧም። (መጣጥፍ 6ን ይመልከቱ።)

(ማቴዎስ 2: 1-12 የቀጠለ)

ተብሎ በነቢይ እንዲህ ተጽፎአልና በይሁዳ ቤተ ልሔም ነው አሉት። [ምክያስ 5: 2]

7 ከዚህ በኋላ ሄሮድስ ሰብአ ሰገልን በስውር ጠርቶ ኮከቡ የታየበትን ዘመን ከእነርሱ በጥንቃቄ ተረዳ፤ 8 ወደ ቤተ ልሔምም እነርሱን ሰድዶ፡- ሂዱ፤ ስለ ሕፃኑ በጥንቃቄ መርምሩ፤ ባገኛችሁትም ጊዜ እኔ ደግሞ መጥቼ እንድሰግድለት ንገሩኝ አላቸው።

9 እነርሱም ንጉሡን ሰምተው ሄዱ፤ እነሆም፤ በምሥራቅ ያዩት ኮከብ ሕፃኑ ባለበት ላይ መጥቶ እስኪቆም ድረስ ይመራቸው ነበር። 10 ኮከቡንም ባዩ ጊዜ በታላቅ ደስታ እጅግ ደስ አላቸው። 11 ወደ ቤትም ገብተው ሕፃኑን ከእናቱ ከማርያም ጋር አዩት፤ ወድቀውም ሰገዱለት፤ ሣጥኖቻቸውንም ከፍተው እጅ መንሻ ወርቅና ዕጣን ከርቤም አቀረቡለት። 12 ወደ ሄሮድስም እንዳይመለሱ በሕልም ተረድተው በሌላ መንገድ ወደ አገራቸው ሄዱ።

◆ ክፍል 15. ወደ ግብፅ ሽሽት እና በቤተሰብሁም የወንድ ልጆች መገደል

- ቤተሰብሁምና ግብፅ -

ማቴዎስ 2: 13-18

13 እነርሱም ከሄዱ በኋላ እነሆ፤ የጌታ መልአክ በሕልም ለዮሴፍ ታይቶ፡- ሄሮድስ ሕፃኑን ሊገድለው ይፈልገዋልና ተነሣ፤ ሕፃኑንና እናቱንም ይዞህ ወደ ግብፅ ሽሽ፤ እስክነግርህም ድረስ በዚያ ተቀመጥ አለው።

14-15 እርሱም ተነሥቶ ሕፃኑንና እናቱን በሌሊት ያዘና ከጌታ ዘንድ በነቢይ፡- ልጄን ከግብፅ ጠራሁት የተባለው እንዲፈጸም [ሆሴዕ 11: 1] ወደ ግብፅ ሄደ፤ ሄሮድስም እስኪሞት ድረስ በዚያ ኖረ።

16 ከዚህ በኋላ ሄሮድስ ሰብአ ሰገል እንደ ተሣለቁበት ባየ ጊዜ እጅግ ተቆጣና ልኮ ከሰብአ ሰገል እንደ ተረዳው ዘመን በቤተ ልሔምና በአውራጃዋ የነበሩትን፤ ሁለት ዓመት የሆናቸውን ከዚያም የሚያንሱትን ሕፃናት ሁሉ አስገደለ። 17-18 ያን ጊዜ በነቢዩ በኤርምያስ፤

“ድምፅ በራማ ተሰማ፤ ልቅሶና ብዙ ዋይታ፤ ራሔል ስለ ልጆችዋ አለቀሰች፤ መጽናናትም አልወደደችም፤ የሉምና”

የተባለው ተፈጸመ። [ኤርምያስ 31: 15]

◆ ክፍል 16. ወደ ናዝሬት መመለስ

- ግብፅና ናዝሬት -

ማቴዎስ 2:19-23

ሉቃስ 2:39

19 ሄሮድስም ከሞተ በኋላ፥ እነሆ፥ የጌታ መልአክ በግብፅ ለዮሴፍ በሕልም ታይቶ፡-
20 የሕፃኑን ነፍስ የፈለጉት ሞተዋልና ተነሣ፥ ሕፃኑን እናቱንም ይዘህ ወደ እስራኤል አገር ሂድ አለ።

21 እርሱም ተነሥቶ ሕፃኑንና እናቱን ያዘና ወደ እስራኤል አገር ገባ። 22 በአባቱም በሄሮድስ ፈንታ አርኪላዎስ በይሁዳ እንደ ነገሠ በሰማ ጊዜ፥ ወደዚያ መሄድን ፈራ፤ በሕልምም ተረድቶ ወደ ገሊላ አገር ሄደ፤ 23 በነቢያት፡-⁹ ናዝሬቱ ይባላል የተባለው ይፈጸም ዘንድ፥ ናዝሬት ወደምትባል ከተማ መጥቶ ኖረ።

39 ሁሉንም እንደ ጌታ ሕግ ከፈጸሙ በኋላ፥ ወደ ገሊላ ወደ ከተማቸው ወደ ናዝሬት ተመለሱ።

◆ ክፍል 17. የኢየሱስ እድገትና የልጅነት ሕይወት

- ናዝሬት -

ሉቃስ 2:40

40 ሕፃኑም አደገ፥ ጥበብም ሞልቶበት በመንፈስ ጠነከረ፤ የእግዚአብሔርም ጸጋ በእርሱ ላይ ነበረ።

◆ ክፍል 18. የኢየሱስ የመጀመሪያው የፋሲካ በዓል በኢየሩሳሌም

- ኢየሩሳሌም -

ሉቃስ 2:41-50

41 ወላጆቹም በያመቱ በፋሲካ በዓል ወደ ኢየሩሳሌም ይወጡ ነበር። 42 የአሥራ ሁለት ዓመት ልጅ በሆነ ጊዜ፥ እንደ በዓሉ ሥርዓት ወደ ኢየሩሳሌም ወጡ፤ 43 ቀኖቹንም ከፈጸሙ በኋላ፥ ሲመለሱ ብላቴናው ኢየሱስ በኢየሩሳሌም ቀርቶ ነበር፥ ዮሴፍም እናቱም አላወቁም ነበር። 44 ከመንገደኞች ጋር የነበረ ስለ መሰላቸው የአንድ ቀን መንገድ ሄዱ፥ ከዘመዶቻቸውም ከሚያውቋቸውም ዘንድ ፈለጉት፤ 45

⁹ [ማቴ. 2:23] ተለይቶ የሚጠቀስና የዚህ ቃል መነሻ ነው የሚባል የብሉይ ኪዳን ትንቢት የለም። ቃሉ የሚያመለክተው ምናልባት መሢሔን ዝቅ የማድረግና ያለመቀበል ሁኔታን የሚያመለክቱ ትንቢቶችን ይሆናል (እነዚህን ቁጥሮች ያነጻጽሩ፡- መዝ. 22:6-8፥ 13፤ 69:8፥ 20-21፤ ኢሳ. 11:1፤ 49:7፤ 53:2፥ 5፥ 8፤ ዳን. 9:26)። በተለይ የሚታወቀው ኢሳ. 11 ላይ የሚገኘው ቃል ሲሆን፥ እሱም “ቅርንጫፍ” የሚለው የዕብራይስጥ ቃል የተመሠረተበትና “ናዝሬቱ” ከሚለው ቃል ጋር የሚስማማው ነው።

(ሉቃስ 2:41-50 የቀጠለ)

ባጡትም ጊዜ እየፈለጉት ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሱ። 46 ከሦስት ቀንም በኋላ በመምህራን መካከል ተቀምጦ ሲሰማቸውም ሲጠይቃቸውም በመቅደስ አገኙት፤ 47 የሰሙትም ሁሉ በማስተዋሉና በመልሱ ተገረሙ። 48 ባዩትም ጊዜ ተገረሙ፤ እናቱም፡- ልጄ ሆይ፥ ለምን እንዲህ አደረግህብን? እነሆ፥ አባትህና እኔ እየተጨነቅን ስንፈልግህ ነበርን አለችው።

49 እርሱም፡- ስለ ምን ፈለጋችሁኝ? በአባቴ ቤት እሆን ዘንድ እንዲገባኝ አላወቃችሁምን? አላቸው።¹⁰ 50 እነርሱም የተናገራቸውን ነገር አላስተዋሉም።

◆ ክፍል 19. የኢየሱስ ወደ አዋቂነት ማደግ

- ናዝሬት -

ሉቃስ 2:51-52

51 ከእነርሱም ጋር ወርዶ ወደ ናዝሬት መጣ፥ ይታዘዝላቸውም ነበር። እናቱም ይህን ነገር ሁሉ በልብዋ ትጠብቀው ነበር። 52 ኢየሱስም ደግሞ በጥበብና በቁመት በሞገስም በእግዚአብሔርና በሰው ፊት ያደግ ነበር።¹¹

¹⁰ [ሉቃስ 2:49] እነዚህ በጽሑፍ የሠፈሩ የመጀመሪያዎቹ የኢየሱስ ቃላት ናቸው። እግዚአብሔርን “አባቴ” ብሎ ሲጠራ፥ ምናልባት እናቱ፥ “አባትህና እኔ” ብላ ለተናገረችው መልስ መስጠቱ ይሆናል። የእግዚአብሔር አንድያ ልጅ መሆኑና መለኮትነቱ፥ እንዲሁም ከድንግል መወለዱ፥ ከቃላቱ ጀርባ ተገልጧል (ሉቃስ 10:21-22፥ ክፍል 102ለ ላይ ያለውን ገለጣ ያንጸጽሩ)።

¹¹ [ሉቃስ 2:52] ሉቃስ 2:40 እስከ አሥራ ሁለት ዓመት ድረስ ያለውን የኢየሱስ የልጅነት ዕድሜ በአጭሩ ሲገልጥ፥ ሉቃስ 2:52 ደግሞ፥ በግምት ከአሥራ ስምንት እስከ ሠላሳ ዓመቱ ያለውን ወደ ጎልማሳነት ማደግ ያቀርባል (ክፍል 24 ውስጥ ሉቃስ 3:23ን ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ)። ስለኋለኛው ጊዜ፥ በዚህ ቁጥር ከተጠቀሰው ባሻገር ዝርዝር መረጃ የለንም። ቢሆንም ስለአሥራ ስምንቱ ዓመታት አንዳንድ ጠቅላላ ዘገባ ሊቀርብ ይችላል። ኢየሱስ ያደገው፥ አንድ ሰፊ ቤተሰብ ውስጥ ባሉ ልጆች መካከል አንጋፋ ሆኖ ነው (ማር. 6:3፥ ክፍል 69ን ይመልከቱ)። ዮሴፍ ቤተሰቡን ያስተዳድር የነበረው ኢየሱስ ይረዳው በነበረ የአናጺነት ሥራ ነው። ዮሴፍ የሞተው ምናልባት ኢየሱስ ማንነቱን ለሕዝብ ከመግለጡ በፊት ላይሆን አይቀርም። ከወንጌላትና ከቀደሙት የቤተ ክርስቲያን አባቶች ጥቆማ በመነሣት እናቱ፥ ታናናሽ ወንድሞቹና እህቶቹ የሚያስፈልጋቸውን የሚያቀርብላቸው ኢየሱስ ነበር ለማለት እንችላለን (ማር. 6:3)። ስለሆነም በሕዝብ ፊት ማገልገሉን እስኪጀምር ድረስ በአናጺነቱ ተግባር የቀጠለ ይመስላል። ቁሳቁሶች፥ ቤት፥ ማረሻ፥ ቀንበር እና የመሳሰሉትን አዘውትሮ በትምህርቱ መጥቀሱ፥ በአናጺ ከሚሠሩት ቁሳቁሶች ጋር የነበረውን ቅርበት ያመለክታል።

የመጥምቁ ዮሐንስ ሕዝባዊ አገልግሎት

◆ ክፍል 20. የአገልግሎቱ መጀመር

- በይሁዳ ምድረ በዳ -

ማርቆስ 1:1

1 የእግዚአብሔር ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል መጀመሪያ።

ሉቃስ 3:1-2

1 ጢባርዮስ¹² ቄሣርም በነገሠ በአሥራ አምስተኛይቱ ዓመት፤ ጴጥራጢያው ጴጣሎስም በይሁዳ ሲገዛ፤ ሄሮድስም በገሊላ የአራተኛው ክፍል ገዥ፤ ወንድሙ ፊልጶስም በኢጡርያስ በጥራኮኒዶስም አገር የአራተኛው ክፍል ገዥ፤ ሊሳኒዮስም በሳቢላኒስ የአራተኛው ክፍል ገዥ ሆነው ሳሉ፤ 2 ሐናና ቀያፋም ሊቃነ ካህናት ሳሉ፤ የእግዚአብሔር ቃል ወደ ዘካርያስ ልጅ ወደ ዮሐንስ በምድረ በዳ መጣ።

◆ ክፍል 21. አካሉ፥ አዋጁ፥ እና ጥምቀቱ

[ክፍል 26ን ይመልከቱ]

- በይሁዳ ምድረ በዳና በዮርዳኖስ ወንዝ ዙሪያ ባለ አገር -

ማቴዎስ 3:1-6

1-2 በዚያም ወራት መጥምቁ ዮሐንስ፡-¹³ መንግሥተ ሰማያት ቀርባለችና ንስሐ ግቡ ብሎ በይሁዳ ምድረ በዳ እየሰበከ መጣ። 3 በነቢዩ በኢሳይያስ፡-

“የጌታን መንገድ አዘጋጁ ጥርጊያውንም አቅኑ እያለ በምድረ በዳ የሚጮህ ሰው

ማርቆስ 1:2-6

2-3 እነሆ፤ መንገድህን የሚጠርግ መልክተኛዬን በፊትህ እልካለሁ [ሚልክያስ 3:1]

“የጌታን መንገድ አዘጋጁ ጥርጊያውንም አቅኑ እያለ በምድረ በዳ የሚጮኽ ሰው ድምፅ” [ኢሳይያስ 40:3]

ተብሎ በነቢዩ

ሉቃስ 3:3-6

3-6 በነቢዩ በኢሳይያስ ቃል መጽሐፍ፡- [ኢሳይያስ 40:3-5]

“የጌታን መንገድ አዘጋጁ ጥርጊያውንም አቅኑ እያለ በምድረ በዳ የሚጮኽ ሰው ድምፅ፤ ዐዘቅቱ ሁሉ ይሙላ ተራራውና ኮረብታውም ሁሉ ዝቅ ይበል፤ ጠማማውም

¹² [ሉቃስ 3:1] የዮሐንስን የአገልግሎት ጊዜ በሚመለከት፡ ሉቃስ አምስት የፖለቲካ መሪዎችና ሁለት የሃይማኖት መሪዎችን መዝግቧል። በቅደም ተከተል ሲቀመጥ፡ የሮም ንጉሠ ነገሥት፡ የሦስቱ የአይሁድ ገዥዎች፡ በስተሰሜን ያለው ግዛት ገዥና የአባትና ልጅ ጥምር የአምልኮ አገዛዞች ናቸው። አቢላ በተባለው ሥፍራ ከተደረገው የከርሠ ምድር ቁፋሮ የተገኘው መረጃ እንደሚያረጋግጠው፤ በጢባርዮስ ቄሣር አገዛዝ ዘመን (ከ1437 ዓ.ም.) ሂሳቢያስ የተባለ ገዥ እንደነበረ ማረጋገጫ ተገኝቷል (መጣጥፍ 3ን ይመልከቱ)።

¹³ [ማቴ. 3:1፤ ሉቃስ 3:3] የመጥምቁ ዮሐንስ ተልእኮ፤ በምሥራቃዊው ሥርዓት መሠረት፡ ከፊት ቀድሞ የንጉሡን መምጣት በማብሰር፤ ሕዝቡ ንጉሡን ለመቀበል ጥርጊያውን እንዲያቀና ከሚደረግ መልእክተኛ ተልእኮ ጋር የሚነጻጸር ነው። ይሁን እንጂ የዮሐንስ ዝግጅት ከሥነ-ምግባርና ከአመለካከት ጋር የተዛመደ ነበር። የእስራኤል ሕዝብ በብሉይ ኪዳን ነቢያት አማካይነት የተነገረላቸውን የተስፋ መንግሥት ፍጻሜ ይቀበሉ ዘንድ ንስሐ አስፈለጋቸው። በዚሁ መሠረት የዮሐንስ ጥምቀት እንዲህ ያለውን የሥነ ምግባር ዝግጅት ለመቀበል የተሰናዱትን የለየ ነበር።

(ማቴዎስ 3:1-6 የቀጠለ)

ድምፅ። የተባለለት ይህ ነውና። [ኢ.ሳይያስ 40:3]

4 ራሱም የሐንሰ የግመል ጠጉር ልብስ ነበረው፤ በወገቡም ጠፍር ይታጠቅ ነበር፤ ምግቡም አንበጣና የበረሀ ማር ነበረ። 5 ያን ጊዜ ኢየሩሳሌም ይሁዳም ሁሉ በዮርዳኖስም ዙሪያ ያለ አገር ሁሉ ወደ እርሱ ይወጡ ነበር፤ 6 ኃጢአታቸውንም እየተናዘዙ በዮርዳኖስ ወንዝ ከእርሱ ይጠመቁ ነበር።

(ማርቆስ 1:2-6 የቀጠለ)

በኢሳይያስ እንደ ተጻፈ፤ 4 የሐንሰ በምድረ በዳ እያጠመቀ የንስሐንም ጥምቀት ለኃጢአት ስርየት እየሰበከ መጣ። 5 የይሁዳም አገር ሁሉ የኢየሩሳሌምም ሰዎች ሁሉ ወደ እርሱ ይወጡ ነበር፤ ኃጢአታቸውንም እየተናዘዙ በዮርዳኖስ ወንዝ ከእርሱ ይጠመቁ ነበር። 6 የሐንሰም የግመል ጠጉር ልብሶ በወገቡ ጠፍር ይታጠቅ አንበጣና የበረሀ ማርም ይበላ ነበር።

(ሉቃስ 3:3-6 የቀጠለ)

የቀና መንገድ ይሁን፤ ሸካራውም መንገድ ትክክል ይሁን፤ ሥጋም የለበሰ ሁሉ የእግዚአብሔርን ማዳን ይይ ተብሎ እንደ ተጻፈ ለኃጢአት ስርየት የንስሐን ጥምቀት እየሰበከ በዮርዳኖስ ዙሪያ ወዳለችው አገር ሁሉ መጣ።።

◆ ክፍል 22. ለፈሪሳውያን፤ ሰዱቃውያን፤ ለተሰበሰቡ ሰዎች፤ ለቀራጮች፤ እና ለወታደሮች ያስተላለፋቸው መልእክቶች - በይሁዳ ምድረ በዳና በዮርዳኖስ ወንዝ ዙሪያ ባለ አገር -

ማቴዎስ 3:7-10

7 ዳሩ ግን ከፈሪሳውያንና ከሰዱቃውያን ብዙዎች ወደ ጥምቀቱ ሲመጡ ባየ ጊዜ፤ እንዲህ አላቸው፡- እናንተ የእፉኝት ልጆች፤ ከሚመጣው ቀጣ፤14 እንድትሸሹ ማን አመለከታችሁ? 8 እንግዲህ ለንስሐ የሚገባ ፍሬ አድርጉ፤ 9 በልባችሁም፡- አብርሃም አባት አለን እንደምትሉ አይምሰላችሁ፤ እላችኋለሁና፡- ከነዚህ ድንጋዮች ለአብርሃም ልጆች ሊያስነሣለት እግዚአብሔር ይችላል። 10 አሁንስ ምሳር በዛፎች ሥር ተቀምጦአል፤

ሉቃስ 3:7-14

7 ስለዚህ ከእርሱ ሊጠመቁ ለወጡት ሕዝብ እንዲህ ይላቸው ነበር፡- እናንተ የእፉኝት ልጆች፤ ከሚመጣው ቀጣ፤14 እንድትሸሹ ማን አመለከታችሁ? 8 እንግዲህ ለንስሐ የሚገባ ፍሬ አድርጉ፤ በልባችሁም፡- አብርሃም አባት አለን ማለትን አትጀምሩ፤ ከእነዚህ ድንጋዮች ለአብርሃም ልጆች ሊያስነሣለት እግዚአብሔር እንዲችል እላችኋለሁና። 9 አሁንስ ምሳር ደግሞ በዛፎች ሥር ተቀምጦአል፤ እንግዲህ መልካም ፍሬ

14 [ማቴ. 3:7፤ ሉቃስ 3:7] “የሚመጣው ቁጣ” የተሰኘውና በሚገባ የታወቀው ሁኔታ፤ ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት ቀደም ብሎ ይከናወናል። ብሉይ ኪዳን ይህን ጊዜ ‘ካኪታ ቀን’ ጅማሪ ጋር ያገናኘውና፤ የመሢሔ የግዛት ዘመን ዋዜማ ያደርገዋል (ኢሳ. 3:16-24፤ 13:9-11፤ ኤር. 30:7፤ ሕዝ. 38-39፤ አዎጽ 5:18-19፤ ሰፎ. 1:14-18ን ከማቴ. 24:21፤ 1ኛ ተሰ. 1:10፤ 5:9፤ ራእይ 6:16-17 ጋር ያነጻጽሩ)። የመሢሔ ለመምት በመጀመሪያ መምጣት ያን ጊዜ በዮሐንስ አእምሮ የታሰበ ነገር አልነበረም። ለነዚያ በአእምሮ ላልተዘጋጁ ሰዎች የእርሱ መልእክት ይዘት የሚመጣው ፍርድ አስፈሪነት ነበር። የቃል ኪዳን ሕዝብ አባል መሆን፤ ብዙ አይሁዳውያን እንዳሰቡት፤ የቃል ኪዳን በረከት ተሳታፊ መሆን አልነበረም። በግል የሚደረግ ሥነ-ምግባራዊ ዝግጅትም አስፈላጊ ሆኗል።

(ማቴዎስ 3:7-10 የቀጠለ)

እንግዲህ መልካም ፍሬ የማያደርግ ዛፍ ሁሉ ይቆረጣል ወደ እሳትም ይጣላል።

(ሉቃስ 3:7-14 የቀጠለ)

የማያደርግ ዛፍ ሁሉ ይቆረጣል ወደ እሳትም ይጣላል።

10 ሕዝቡም፡- እንግዲህ ምን እናድርግ? ብለው ይጠይቁት ነበር። 11 መልሱም፡- ሁለት ልብስ ያለው ለሌለው ያካፍል፤ ምግብም ያለው እንዲሁ ያድርግ ይል ነበር። 12 ቀራጮችም ደግሞ ሊጠመቁ መጥተው፡- መምህር ሆይ፤ ምን እናድርግ? አሉት። 13 ከታዘዘላችሁ አብልጣችሁ አትውሰዱ አላቸው። 14 ጭፍሮችም ደግሞ፡- እኛ ደግሞ ምን እናድርግ? ብለው ይጠይቁት ነበር። እርሱም፡- በማንም ግፍ አትሥሩ ማንንም በሐሰት አትከሰሱ፤ ደመወዛችሁም ይብቃችሁ አላቸው።

◆ ክፍል 23. ስለ ክርስቶስ የሰጠው መግለጫ

[ክፍል 26ን ይመልከቱ]

- በዮርዳኖስ ወንዝ ዙሪያ ባለ አገር -

ማቴዎስ 3:11-12

11 እኔስ ለንስሐ በውኃ አጠምቃችኋለሁ፤ ጫማውን እሸከም ዘንድ የማይገባኝ ከእኔ በኋላ የሚመጣው ግን ከእኔ ይልቅ ይበረታል፤ እርሱ በመንፈስ ቅዱስ በእሳትም ያጠምቃችኋል፤

12 መንሹም በእጁ ነው፤ አውድማውንም ፈጽሞ ያጠራል፤ ስንዴውንም በጎተራው ይከታል፤ ገለባውን ግን በማይጠፋ እሳት ያቃጥለዋል።

ማርቆስ 1:7-8

7 ተጎንብሼ የጫማውን ጠፍር መፍታት የማይገባኝ ከእኔ የሚበረታ በኋላ ይመጣል። 8 እኔ በውኃ አጠመቅኋችሁ እርሱ ግን በመንፈስ ቅዱስ ያጠምቃችኋል እያለ ይሰብክ ነበር።

ሉቃስ 3:15-18

15 ሕዝቡም ሲጠብቁ ሳሉ ሁሉም በልባቸው ስለ ዮሐንስ፡- ይህ ክርስቶስ ይሆንን? ብለው ሲያስቡ ነበር፤ 16 ዮሐንስ መልሶ፡- እኔስ በውኃ አጠምቃችኋለሁ፤ ነገር ግን የጫማውን ጠፍር መፍታት ከማይገባኝ ከእኔ የሚበረታ ይመጣል፤ እርሱ በመንፈስ ቅዱስና በእሳት ያጠምቃችኋል፤ 17 መንሹም በእጁ ነው፤ አውድማውንም ፈጽሞ ያጠራል፤ ስንዴውንም በጎተራው ይከታል፤ ገለባውን ግን በማይጠፋ እሳት ያቃጥለዋል አላቸው። 18 ስለዚህ ሕዝቡን በብዙ ሌላ ምክር እየመከራቸው ወንጌልን ይሰብክላቸው ነበር፤

የዮሐንስ አገልግሎት ማብቃትና የክርስቶስ ሕዝባዊ አገልግሎት መጀመር

◆ ክፍል 24. የኢየሱስ በዮሐንስ መጠመቅ

[ክፍል 27ና 85ን ይመልከቱ]

- በዮርዳኖስ ወንዝ በስተምሥራቅ በኩል በሚገኘው ቢታንያ¹⁵ -

ማቴዎስ 3:13-17

13 ያን ጊዜ ኢየሱስ በዮሐንስ ሊጠመቅ ከገሊላ ወደ ዮርዳኖስ መጣ። 14 ዮሐንስ ግን፡- እኔ በአንተ ልጠመቅ ያስፈልገኛል አንተም ወደ እኔ ትመጣለህን? ብሎ ይከለክለው ነበር።

15 ኢየሱስም መልሶ፡- አሁንስ ፍቀድልኝ፤ እንዲህ ጽድቅን ሁሉ መፈጸም ይገባናልና አለው። ያን ጊዜ ፈቀደለት።

16 ኢየሱስም ከተጠመቀ በኋላ ወዲያው ከውኃ ወጣ፤ እነሆም፥ ሰማያት ተከፈቱ የእግዚአብሔርም መንፈስ እንደ ርግብ ሲወርድ በእርሱ ላይም ሲመጣ አየ፤ 17 እነሆም፥ ድምፅ ከሰማያት መጥቶ፡- በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው አለ።

ማርቆስ 1:9-11

9 በዚያ ወራትም ኢየሱስ ከገሊላ ናዝሬት መጥቶ ከዮሐንስ በዮርዳኖስ ወንዝ ተጠመቀ።

10 ወዲያውም ከውኃው በወጣ ጊዜ ሰማያት ሲቀደዱ መንፈስም እንደ ርግብ ሲወርድበት አየና፡- የምወድህ ልጄ አንተ ነህ። 11 በአንተ ደስ ይለኛል የሚል ድምፅ ከሰማያት መጣ።

ሉቃስ 3:21-23ሀ

21 ሕዝቡም ሁሉ ከተጠመቁ በኋላ ኢየሱስ ደግሞ ተጠመቀ። ሲጸልይም ሰማይ ተከፈተ፤ 22 መንፈስ ቅዱስም በአካል መልክ እንደ ርግብ በእርሱ ላይ ወረደ፤ የምወድህ ልጄ አንተ ነህ፤ በአንተ ደስ ይለኛል የሚል ድምፅም ከሰማይ መጣ።

23 ኢየሱስም ሊያስተምር ሲጀምር ዕድሜው ሠላሳ ዓመት ያህል ሆኖት ነበር።

¹⁵ ይህ ቢታንያ፥ ኢየሩሳሌም አጠገብ ከነበረው ቢታንያ የተለየ መሆኑ ሊታወቅ ይገባል (ክፍል 104ን ይመልከቱ፤ እንዲሁም ከ105-110 ያሉትን ክፍሎች ያነጻጽሩ)።

◆ ክፍል 25. የኢየሱስ በበረሃ መፈተን

- በይሁዳ ምድረ በዳ -

ማቴዎስ 4፡1-11

1 ከዚያ ወዲያ ኢየሱስ ከዲያብሎስ ይፈተን ዘንድ መንፈስ ወደ ምድረ በዳ ወሰደው፤ 2 አርባ ቀንና አርባ ሌሊትም ከመ በኋላ¹⁶ ተራበ። 3 ፈታኝም ቀርቦ፡- የእግዚአብሔር ልጅ ከሆንህ፤ እነዚህ ድንጋዮች እንጀራ እንዲሆኑ በል አለው።

4 እርሱም መልሶ፡- ሰው ከእግዚአብሔር አፍ በሚወጣ ቃል ሁሉ እንጂ በእንጀራ ብቻ አይኖርም ተብሎ ተጽፎአል አለው። [ዘዳግም 8፡3]

5 ከዚህ በኋላ ዲያብሎስ ወደ ቅድስት ከተማ ወሰደውና እርሱን በመቅደስ ጫፍ ላይ አቁሞ፡-

6 “መላእክቱን ስለ አንተ ያዝልሃል እግርህንም በድንጋይ ከቶ እንዳትሰናከል በእጃቸው ያነሡሃል”

ተብሎ ተጽፎአልና የእግዚአብሔር ልጅስ ከሆንህ፤ ወደ ታች ራስህን ወርውር አለው። [መዝሙር 91፡11-12]

7 ኢየሱስም፡- ጌታን

ማርቆስ 1፡12-13

12 ወዲያውም መንፈስ ወደ ምድረ በዳ አወጣው። 13 በምድረ በዳም ከሰይጣን እየተፈተነ አርባ ቀን ሰነበተ ከአራዊትም ጋር ነበረ፤

ሉቃስ 4፡1-13

1 ኢየሱስም መንፈስ ቅዱስ መልቶበት ከዮርዳኖስ ተመለሰ፤ በመንፈስም ወደ ምድረ በዳ ተመርቶ፤ 2 አርባ ቀን ከዲያብሎስ ተፈተነ። በነዚያም ቀኖች ምንም አልበላም፤ ከተጨረሱም በኋላ ተራበ።

3 ዲያብሎስም፡- የእግዚአብሔር ልጅ ከሆንህ፤ ይህን ድንጋይ፡- እንጀራ ሁን ብለህ እዘዝ አለው።

4 ኢየሱስም፡- ሰው በእግዚአብሔር ቃል ሁሉ እንጂ በእንጀራ ብቻ አይኖርም ተብሎ ተጽፎአል ብሎ መለሰለት። [ዘዳግም 8፡3]

5 ዲያብሎስም ረጅም ወደ ሆነ ተራራ አውጥቶ የዓለምን መንግሥታት ሁሉ በቅጽበት አሳየው። 6 ዲያብሎስም፡- ይህ ሥልጣን ሁሉ ክብራቸውም ለእኔ ተሰጥቶአል ለምደደውም ለማንም እስጠዋለሁና ለአንተ እሰጥሃለሁ፤ 7 ስለዚህ አንተ በእኔ ፊት ብትሰግድ፤ ሁሉ ለአንተ ይሆናል አለው።

¹⁶ [ማቴ. 4፡2] በአንቀጹ የተጠቀሱት ሦስት ፈተናዎች የመጡት ኢየሱስ በተዳከመበት በአርባው ቀን መጠናቀቂያ ላይ ነው። ማቴዎስ ወንጌል ውስጥ የተጠቀሱት ፈተናዎች ቅደም ተከተል፤ ሉቃስ ውስጥ ከተጠቀሱት (ማቴ. 4፡5 ላይ “ከዚያ በኋላ” የሚለውን ያነጻጽሩ) ይልቅ ተመርጧል። ኢየሱስ ዲያብሎስን የተጋፈጠበትን ባለድል ፍጥጫ፤ ከአዳም ጋር (ዘፍጥ. 3) እና በምድረበዳ ከነበሩት እስራኤላውያን ጋር በተነጻጸሪነት ያስቀምጠዋል። ኢየሱስ ለሰይጣን የሰጠውን እያንዳንዱን መልስ የወሰደው፤ የምድረ በዳውን ጉዞ ልምድ ከሚዘረዝረው ከዘዳግም መጽሐፍ ነበር። የበረሃው ውስጥ ሽንፈት አሁን ደግሞ የበረሃው ውስጥ ድል ሆነ። ክርስቲያኖች አሁን በኢየሱስ የማጽናናት ድጋፍ ፈተናን ድል ለማድረግ የእርግጠኝነት መሠረት አላቸው (ዕብ. 2፡18፤ 4፡14-16)።

(ማቴዎስ 4:1-11 የቀጠለ)

አምላክህን አትፈታተነው ተብሎ ደግሞ ተጽፎአል አለው።

8 ደግሞ ዲያቢሎስ እጅግ ረጅም ወደ ሆነ ተራራ ወሰደው የዓለምንም መንግሥታት ሁሉ ክብራቸውንም አሳይቶ፡- 9 ወድቀህ ብትሰግድልኝ ይህን ሁሉ እሰጥሃለሁ አለው።

10 ያን ጊዜ ኢየሱስ፡- ሂድ፤ አንተ ሰይጣን ለጌታህ ለአምላክህ ስገድ እርሱንም ብቻ አምልክ ተብሎ ተጽፎአልና አለው። [ዘዳግም 6:13]

11 ያን ጊዜ ዲያቢሎስ ተወው፤ እነሆም፤ መላእክት ቀርበው ያገለግሉት ነበር።

(ማርቆስ 1:12-13 የቀጠለ)

መላእክቱም አገለገሉት።

(ሉቃስ 4:1-13 የቀጠለ)

8 ኢየሱስም መልሶ፡- ለጌታ ለአምላክህ ስገድ እርሱንም ብቻ አምልክ ተብሎ ተጽፎአል አለው። [ዘዳግም 6:13]

9-11 ወደ ኢየሩሳሌም ደግሞ ወሰደው፤ በመቅደስም ጫፍ ላይ አቁሞ፡-

“ይጠብቁህ ዘንድ መላእክቱን ስለ አንተ ያዝልሃል፤ እግርህንም በድንጋይ ከቶ እንዳትሰናከል በእጃቸው ያነውሃል”

ተብሎ ተጽፎአልና የእግዚአብሔር ልጅስ ከሆንህ፤ ከዚህ ወደ ታች ራስህን ወርውር አለው። [መዝሙር 91:11-12]

12 ኢየሱስም መልሶ፡- ጌታን አምላክህን አትፈታተነው ተብሎአል አለው። [ዘዳግም 6:16]

13 ዲያቢሎስም ፈተናውን ሁሉ ከጨረሰ በኋላ እስከ ጊዜው ከእርሱ ተለየ።

◆ ክፍል 26. ዮሐንስ ለካህናትና ሌዋውያን ስለ ራሱ የሰጠው ምስክርነት [ክፍል 21ና 23ን ይመልከቱ]

- በዮርዳኖስ ወንዝ በስተምሥራቅ በኩል በሚገኘው ቢታንያ¹⁵ -

(ዮሐንስ 1:19-28)

19 አይሁድም፡- አንተ ማን ነህ? ብለው ይጠይቁት ዘንድ ከኢየሩሳሌም ካህናትንና ሌዋውያንን በላኩበት ጊዜ፤ የዮሐንስ ምስክርነት ይህ ነው። 20 መሰከረም አልካደምም፤ እኔ ክርስቶስ አይደለሁም ብሎ መሰከረ።

21 እንኪያስ ማን ነህ? ኤልያስ ነህ? ብለው ጠየቁት። አይደለሁም አለ። ነቢዩ ነህ? አይደለሁም ብሎ መለሰ።

(ዮሐንስ 1:19-28 የቀጠለ)

22 እንኪያስ:- ማን ነህ? ለላኩን መልስ እንድንሰጥ፤ ስለራስህ ምን ትላለህ? አሉት።

23 እርሱም:- ነቢዩ ኢሳይያስ እንዳለ:- የጌታን መንገድ አቅኑ ብሎ በምድረ በዳ የሚጮኽ ሰው ድምፅ እኔ ነኝ አለ። [ኢሳይያስ 40:3]

24-25 የተላኩትም ከፈሪሳውያን ነበሩና:- እንኪያስ አንተ ክርስቶስ ወይም ኤልያስ ወይም ነቢዩ ካይደለህ፤ ስለ ምን ታጠምቃለህ? ብለው ጠየቁት።

26 ዮሐንስ መልሶ:- እኔ በውኃ አጠምቃለሁ፤ ዳሩ ግን እናንተ የማታውቁት በመካከላችሁ ቆሞአል፤ 27 እኔ የሚማውን ጠፍሮ ልፈታ የማይገባኝ፤ ከእኔ በኋላ የሚመጣው ከእኔ ይልቅ የሚከብር ይህ ነው አላቸው።

28 ይህ ነገር ዮሐንስ ያጠምቅበት በነበረው በዮርዳኖስ ማዶ በቢታንያ በቤተ ራባ ሆነ።

◆ ክፍል 27. ዮሐንስ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ስለመሆኑ የሰጠው ምስክርነት [ክፍል 24ን ይመልከቱ]

- በዮርዳኖስ ወንዝ በስተምሥራቅ በኩል በሚገኘው ቢታንያ -

ዮሐንስ 1:29-34

29 በነገው ዮሐንስ ኢየሱስን ወደ እርሱ ሲመጣ አይቶ እንዲህ አለ:- እነሆ የዓለምን ኃጢአት የሚያስወግድ የእግዚአብሔር በግ።¹⁷ 30 አንድ ሰው ከእኔ በኋላ ይመጣል፤ ከእኔም በፊት ነበርና ከእኔ ይልቅ የከበረ ሆኖአል ብዬ ስለ እርሱ ያልሁት ይህ ነው። 31 እኔም አላውቀውም ነበር፤ ዳሩ ግን ለእስራኤል ይገለጥ ዘንድ ስለዚህ በውኃ እያጠመቅሁ እኔ መጣሁ።

32 ዮሐንስም እንዲህ ብሎ መሰከረ:- መንፈስ ከሰማይ እንደ ርግብ ሆኖ ሲወርድ አየሁ፤ በእርሱ ላይም ኖረ። 33 እኔም አላውቀውም ነበር፤ ዳሩ ግን በውኃ አጠምቅ ዘንድ የላከኝ እርሱ:- መንፈስ ሲወርድበትና ሲኖርበት የምታየው፤ በመንፈስ ቅዱስ የሚያጠምቅ እርሱ ነው አለኝ። 34 እኔም አይቻለሁ እርሱም የእግዚአብሔር ልጅ እንደ ሆነ መስክራለሁ።

¹⁷ [ዮሐ. 1:29] ዮሐንስ ብሉይ ኪዳንን፤ በተለይም የኢሳይያስን ትንቢቶች የሚያጠና ተማሪ ነበር (ክፍል 21ን ከኢሳ. 40:3-5 ጋር ያነጻጽሩት)። በመሆኑም በክርስቶስ የማዳን ተግባር ላይ ማትኮሩ አያስደንቅም (“እነሆ የእግዚአብሔር በግ” በማለት ዮሐንስ የተናገረውን ኢሳ. 53:6-7 ውስጥ ካለው ትንቢት ጋር ያነጻጽሩት)። ይህ ብቻም አይደል የዮሐንስ ትኩረት፤ በፍጻሜው ዘመን የሚሆነው የኢየሱስ ተግባርም ተመልክቷል (“መንግሥተ ሰማያት ቀርባለች” ማቴ. 3:2፤ ክፍል 21)። ሁለቱ የኢየሱስ አገልግሎቶች የሚጣመሩበትን ሁኔታ ዮሐንስ ሙሉ በሙሉ አልተረዳም (ማቴ. 11:2-3፤ ክፍል 57ን ከ1ኛ ጴጥ. 1:10-11 ጋር ያነጻጽሩ)። የኢየሱስ የቅርብ ተከታዮች እንኳን ከምት እስከተነሣበት ዕለት ድረስ ለምን መሞት እንደነበረበት አልተረዱም።

¹⁸ እነዚህ ተከታዮቹ በተለያየ ሁኔታ ነው ወደ ጌታ የመጡት:- የመጀመሪያዎቹ ሁለቱ በዮሐንስ ምስክርነት (ቁጥር 36)፤ ስምዖን ጴጥሮስ ከእነዚህ ከሁለቱ በአንደኛው ማለት፤ በእንድርያስ ምስክርነት (ቁጥር 40-42)፤ ፊልጶስ በኢየሱስ ጥሪ (ቁጥር 43)፤ ናትናኤል ደግሞ በፊልጶስ ምስክርነት (ቁጥር 46-47)። እያንዳንዳቸው የኢየሱስን መሢሕነት የተቀበሉ ይመስላሉ (ቁጥር 41፤ 45፤ 49)፤ ይህ የሆነው በዮሐንስ ምስክርነት ላይ በመመሥረት ነው (ቁጥር 29፤ 34፤ 36)። ቢሆንም በዚህ ጊዜ ቋሚ ተከታዮቹ አልሆኑም፤ ምክንያቱም ቢያንስ ሁለቱ ዓሣ ወደማጥመድ ተግባራቸው ተመልሰው ነበር። ክፍል 41 ላይ ፊደል (ረን) ይመልከቱ።

◆ ክፍል 28. የኢየሱስ የመጀመሪያዎቹ ተከታዮች¹⁸

[ክፍል 41ና 47ሀን ይመልከቱ]

- በዮርዳኖስ ወንዝ በስተምሥራቅ በኩል በሚገኘው ቢታንያ እና በገሊላ -

ዮሐንስ 1:35-52

35 በነገው ደግሞ ዮሐንስ ከደቀ መዛሙርቱም ሁለት ቆመው ነበር፤ 36 ኢየሱስም ሲሄድ ተመልክቶ፡- እነሆ የእግዚአብሔር በግ አለ።

37 ሁለቱም ደቀ መዛሙርት ሲናገር ሰምተው ኢየሱስን ተከተሉት። 38 ኢየሱስም ዘወር ብሎ ሲከተሉትም አይቶ፡- ምን ትፈልጋላችሁ? አላቸው።

39 እነርሱም፡- ረቢ፤ ወዴት ትኖራለህ? አሉት፤ ትርጓሜው መምህር ሆይ ማለት ነው።

40 መጥታችሁ እዩ አላቸው። መጥተው የሚኖርበትን አዩ፤ በዚያም ቀን በእርሱ ዘንድ ዋሉ፤ አሥር ሰዓት ያህል ነበረ። 41 ከዮሐንስ ዘንድ ሰምተው ከተከተሉት ከሁለቱ አንዱ የሰምዎን ዲፕሮስ ወንድም እንድርያስ ነበረ። 42 እርሱ አስቀድሞ የራሱን ወንድም ስምዎንን አገኘውና፡- መሢሕን አግኝተናል አለው፤ ትርጓሜውም ክርስቶስ ማለት ነው።

43 ወደ ኢየሱስም አመጣው። ኢየሱስም ተመልክቶ፡- አንተ የዮና ልጅ ስምዎን ነህ፤ አንተ ኬፋ ትባላለህ አለው፤ ትርጓሜው ዲፕሮስ ማለት ነው።

44 በነገው ኢየሱስ ወደ ገሊላ ሊወጣ ወደደ፤ ፊልጶስንም አገኘና፡- ተከተለኝ አለው። 45 ፊልጶስም ከእንድርያስና ከዲፕሮስ ከተማ ከቤተ ሳይዳ ነበረ።

46 ፊልጶስ ናትናኤልን¹⁹ አግኝቶ፡- ሙሴ በሕግ ነበያትም ስለ እርሱ የጻፉትን የዮሴፍን ልጅ የናዝሬቱን ኢየሱስን አግኝተነዋል አለው።

47 ናትናኤልም፡- ከናዝሬት መልካም ነገር ሊወጣ ይችላልን? አለው። ፊልጶስ፡- መጥተህ እይ አለው።

48 ኢየሱስ ናትናኤልን ወደ እርሱ ሲመጣ አይቶ ስለ እርሱ፡- ተንኩል የሌለበት በእውነት የእስራኤል ሰው እነሆ አለ።

49 ናትናኤልም፡- ከወዴት ታውቀኛለህ? አለው። ኢየሱስም መልሶ፡- ፊልጶስ ሳይጠራህ፤ ከበለስ በታች ሳለህ፤ አየሁህ አለው።

50 ናትናኤልም መልሶ፡- መምህር ሆይ፤ አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ፤ አንተ የእስራኤል ንጉሥ ነህ አለው። 51 ኢየሱስም መልሶ፡- ከበለስ በታች አየሁህ ስላልሁህ አመንህን? ከዚህ የሚበልጥ ነገር ታያለህ አለው። 52 እውነት እውነት እላችኋለሁ፤ ሰማይ ሲከፈት የእግዚአብሔርም መላእክት በሰው ልጅ²⁰ ላይ ሲወጡና ሲወርዱ ታያላችሁ አለው።

¹⁹ [ዮሐ. 1:45] ናትናኤል ከአሥራ ሁለቱ አንዱ ቢሆን ኑሮ በተዛማጆቹ ወንጌላት (ማለት ማቴዎስ፣ ማርቆስ፣ ሉቃስ) እና በአዋርያት ሥራ ውስጥ በተጠቀሱት ዝርዝሮች ውስጥ ምናልባት ከበርጠሚዎስ ጋር ይጠቀስ ነበር። በመሆኑም ከተመረጡት አንዱ ነበር ብሎ በቀናናዊነት መደምደም አይቻልም።

²⁰ [ዮሐ. 1:51] “የሰው ልጅ” የሚለው መጠሪያ ጌታ ለራሱ የሰጠው ስያሜ ነበር። የዚህ ስያሜ ምንጩ ዳን. 7:13-14 ነው። አሰያየው መሢሕነቱን ግልጥም፣ የተሸፈነም አድርጎታል። አድማጮች ምናልባት ከኢየሱስ የተረዱትን ያህል ብቻ ስለሰያሚው አንብበው ይሆናል። ትርጉሙ ሰፊ ነው፤ መለኮታዊነት፣ ሰብአዊነት፣ የጠፋውን የሰው ዘር መቤዝገት እና ሌሎች ከሚጠቀሱት መካከል ናቸው።

◆ ክፍል 29. የኢየሱስ የመጀመሪያ ተአምር፡- ውኃ ወደ ወይንጠጅ መለወጡ

- በገሊላ ቃና -

ዮሐንስ 2፡1-11

1 በሦስተኛውም ቀን በገሊላ ቃና ሰርግ ነበረ፤ የኢየሱስም እናት²¹ በዚያ ነበረች፤ 2 ኢየሱስም ደግሞ ደቀ መዛሙርቱም ወደ ሰርጉ ታደሙ። 3 የወይን ጠጅም ባለቀ ጊዜ የኢየሱስ እናት፡- የወይን ጠጅ እኮ የላቸውም አለችው።

4 ኢየሱስም፡- አንቺ ሴት፤ ከአንቺ ጋር ምን አለኝ? ጊዜዬ ገና አልደረሰም አላት።

5 እናቱም ለአገልጋዮቹ፡- የሚላችሁን ሁሉ አድርጉ አለቻቸው።

6 አይሁድም እንደሚያደርጉት የማንጻት ልማድ ስድስት የድንጋይ ጋኖች በዚያ ተቀምጠው ነበር፤ እያንዳንዳቸውም ሁለት ወይም ሦስት እንስራ ይይዙ ነበር።

7 ኢየሱስም፡- ጋኖቹን ውኃ ሙሉአቸው አላቸው። እስከ አፋቸውም ሙሉአቸው አላቸው። እስከ አፋቸውም ሞሉአቸው።

8 አሁን ቀድታችሁ ለአሳዳሪው ስጡት አላቸው፤ ስጡትም።

9 አሳዳሪውም የወይን ጠጅ የሆነውን ውሃ በቀመሰ ጊዜ ከወዴት እንደ መጣ አላወቀም፤ ውኃውን የቀዱት አገልጋዮች ግን ያውቁ ነበር፤ አሳዳሪው ሙሽራውን ጠርቶ፡- 10 ሰው ሁሉ አስቀድሞ መልካሙን የወይን ጠጅ ያቀርባል፤ ከሰከሩም በኋላ መናኛውን፤ እንተስ መልካሙን የወይን ጠጅ እስከ አሁን አቆይተሃል አለው።

11 ኢየሱስ ይህን የምልክቶች መጀመሪያ በገሊላ ቃና አደረገ፤ ክብሩንም ገለጠ፤ ደቀ መዛሙርቱም በእርሱ አመኑ።

◆ ክፍል 30. ኢየሱስ ከዘመዶቹና ከመጀመሪያዎቹ ደቀ መዛሙርት ጋር በቅፍርናሆም ያደረገው ቆይታ

- ቅፍርናሆም -

ዮሐንስ 2፡12

12 ከዚህ በኋላ ከእናቱና ከወንድሞቹ ከደቀ መዛሙርቱም ጋር ወደ ቅፍርናሆም ወረደ፤ በዚያም ጥቂት ቀን ኖሩ።

◆ ክፍል 31. በፋሲካ በዓል የቤተ መቅደሱ የመጀመሪያ ጽዳት²²

[ክፍል 129ለን ይመልከቱ]

- ኢየሩሳሌም -

ዮሐንስ 2፡13-22

13 የአይሁድ ፋሲካም²³ ቀርቦ ነበር፤ ኢየሱስም ወደ ኢየሩሳሌም ወጣ። 14 በመቅደስም በሬዎችንና በጎችን ርግቦችንም የሚሸጡትን ገንዘብ ለዋጮችንም ተቀምጠው አገኘ፤ 15 የገመድም ጅራፍ አበጅቶ ሁሉን በጎችንም በሬዎችንም

²¹ [ዮሐ. 2፡3] መጥምቁ ዮሐንስና ጴጥሮስ በኋላ እንዳደረጉት የኢየሱስ እናትም ተመሳሳይ የግንዛቤ ችግር ነበረባት (ክፍል 57 ውስጥ ማቴ. 11፡2-3፤ ክፍል 83 ውስጥ ደግሞ ማቴ. 16፡22)። እነሱ የኢየሱስን መሢሕነት ቢያውቁም የክብሩን መገለጥ ሁኔታና ጊዜ በተመለከተ ግን ተሳስተው ነበር (ዮሐ. 2፡4)። ኢየሱስ መሢሕነቱን ለማወጅ ሳይሆን፤ የሰዎችን ችግር ለማሟላት ተአምራትን አድርጓል (ዮሐ. 2፡9፤ 11)።

(የሐንስ 2:13-22 የቀጠለ)

ከመቅደስ አወጣቸው፡ የለዋጮችንም ገንዘብ አፈሰሰ ገበታዎቻቸውንም ገለበጠ፤ 16 ርግብ ሻጪዎችንም፡- ይህን ከዚህ ውሰዱ፤ የአባቴን ቤት የንግድ ቤት አታድርጉት አላቸው።

17 ደቀ መዛሙርቱም፡- የቤትህ ቅናት ይበላኛል ተብሎ እንደ ተጻፈ አሰቡ። [መዝሙር 69:9]

18 ስለዚህ አይሁድ መልሰው፡- ይህን ስለምታደርግ ምን ምልክት ታሳየናለህ? አሉት።

19 ኢየሱስም መልሶ፡- ይህን ቤተ መቅደስ አፍርሱት፤ በሦስት ቀንም አነሣዋለሁ አላቸው።

20 ስለዚህ አይሁድ፡- ይህ ቤተ መቅደስ ከአርባ ስድስት ዓመት ጀምሮ ይሠራ ነበር፤ አንተስ በሦስት ቀን ታነሣዋለህ? አሉት። 21 እርሱ ግን ስለ ሰውነቱ ቤተ መቅደስ ይል ነበር። 22 ስለዚህ ከሙታን ከተነሣ በኋላ ደቀ መዛሙርቱ ይህን እንደ ተናገረ አሰቡና መጽሐፍንና ኢየሱስ የተናገረውን ቃል አመኑ።

◆ ክፍል 32ሀ. ስለ ኢየሱስ የመጀመሪያ ተአምራት ሕዝቡ የነበረው አስተሳሰብ

- ኢየሩሳሌም -

የሐንስ 2:23-25

23 በፋሲካ በዓልም በኢየሩሳሌም ሳለ፤ ያደረገውን ምልክት ባዩ ጊዜ ብዙ ሰዎች በስሙ አመኑ፤ 24-25 ነገር ግን ኢየሱስ ሰዎችን ሁሉ ያውቅ ነበር፤ ስለ ሰውም ማንም ሊመሰክር አያስፈልገውም ነበርና አይተማመናቸውም ነበር፤ ራሱ በሰው ያለውን ያውቅ ነበርና።

◆ ክፍል 32ለ. ኒቆዲሞስ ከኢየሱስ ጋር ያደረገው የአሳብ ልውውጥ

- ኢየሩሳሌም -

የሐንስ 3:1-21

1 ከፈሪሳውያንም ወገን የአይሁድ አለቃ የሆነ ኒቆዲሞስ የሚባል አንድ ሰው ነበረ፤ እርሱም በሌሊት ወደ ኢየሱስ መጥቶ፡- 2 መምህር ሆይ፤ እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ከሆነ በቀር አንተ የምታደርጋቸውን እነዚህን ምልክቶች ሊያደርግ የሚችል የለምና መምህር ሆነህ ከእግዚአብሔር ዘንድ እንደ መጣህ እናውቃለን አለው።

3 ኢየሱስም መልሶ፡- እውነት እውነት እልሃለሁ፤ ሰው ዳግመኛ ካልተወለደ በቀር²⁴ የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊያይ አይችልም አለው።

4 ኒቆዲሞስም፡- ሰው ከሸመገለ በኋላ እንዴት ሊወለድ ይችላል? ሁለተኛ ወደ እናቱ ማኅፀን ገብቶ ይወለድ ዘንድ ይችላል? አለው።

22 ይህ ቤተመቅደስን የማጽዳት ተግባር፡ ክርስቶስ በአገልግሎቱ ማብቂያ ገደማ ካከናወናቸው ነገሮች የተለየ መሆኑ ሊታወቅ ይገባል (ከክፍል 129 ጋር ያነጻጽሩት)። የሐንስ ይህን ክንውን የገለጠበት ቅደም ተከተል፡ መነሻና አገላለጥ፤ ሁለቱ ትረካዎች ሁለት የተለያዩ ክንውኖች መሆናቸውን ያረጋግጣል። በተለይ ከአይሁድ መሪዎች ስግብግብነት አንጻር ሲታይ፤ ቤተመቅደስ ውስጥ የመነገዱን ተግባር እንደገና ለመጀመር ለሦስት ዓመት መዘግየቱ ሰፊ ጊዜ ነው።

(ዮሐንስ 3፡1-21 የቀጠለ)

5 ኢየሱስም መለሰ፡ እንዲህ ሲል፡- እውነት እውነት እልሃለሁ፡ ሰው ከውኃና ከመንፈስ ካልተወለደ በቀር ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ሊገባ አይችልም። 6 ከሥጋ የተወለደ ሥጋ ነው፤ ከመንፈስም የተወለደ መንፈስ ነው። 7 ዳግመኛ ልትወለዱ ያስፈልጋችኋል ስላልሁህ አታድንቅ። 8 ነፋስ ወደሚወደው ይነፍሳል፤ ድምፁንም ትሰማለህ፤ ነገር ግን ከወዴት እንደ መጣ ወዴትም እንዲሄድ አታውቅም፤ ከመንፈስ የተወለደ ሁሉ እንዲሁ ነው።

9 ኒቆዲሞስ መለሰ፡- ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል? አለው።

10 ኢየሱስም መለሰ እንዲህ አለው፡- አንተ የእስራኤል መምህር ስትሆን ይህን አታውቅምን? 11 እውነት እውነት እልሃለሁ፡ የምናውቀውን እንናገራለን ያየነውንም እንመሰክራለን፤ ምስክራችንንም አትቀበሉትም። 12 ስለ ምድራዊ ነገር በነገርኋችሁ ጊዜ ካለመናችሁ፤ ስለ ሰማያዊ ነገር ብነግራችሁ እንዴት ታምናላችሁ? 13 ከሰማይም ከወረደ በቀር ወደ ሰማይ የወጣ ማንም የለም፤ እርሱም በሰማይ የሚኖረው የሰው ልጅ ነው። 14-15 መሴም በምድረ በዳ እባብን እንደ ሰቀለ እንዲሁ በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ የሰው ልጅ ይሰቀል ይገባዋል።

16 በእርሱ የሚያምን ሁሉ የዘላለም ሕይወት እንዲኖረው እንጂ እንዳይጠፋ እግዚአብሔር አንድያ ልጁን እስኪሰጥ ድረስ ዓለሙን እንዲሁ ወዶአልና። 17 ዓለም በልጁ እንዲድን ነው እንጂ፤ በዓለም እንዲፈርድ እግዚአብሔር ወደ ዓለም አልላከውምና። 18 በእርሱ በሚያምን አይፈረድበትም፤ በማያምን ግን በአንዱ በእግዚአብሔር ልጅ ስም ስላላመነ አሁን ተፈርዶበታል። 19 ብርሃንም ወደ ዓለም ስለ መጣ ሰዎችም ሥራቸው ክፉ ነበርና ከብርሃን ይልቅ ጨለማን ስለ ወደዱ ፍርዱ ይህ ነው። 20 ክፉ የሚያደርግ ሁሉ ብርሃንን ይጠላልና፤ ሥራውም እንዳይገለጥ ወደ ብርሃን አይመጣም፤ 21 እውነትን የሚያደርግ ግን ሥራው በእግዚአብሔር ተደርጎ እንደ ሆነ ይገለጥ ዘንድ ወደ ብርሃን ይመጣል።

◆ ክፍል 33. የዮሐንስ በኢየሱስ መተካት

- በሳሌም አቅራቢያ በሄኖን -

ዮሐንስ 3፡22-36

22 ከዚህ በኋላ ኢየሱስ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ወደ ይሁዳ አገር መጣ፤ በዚያም ከእነርሱ ጋር ተቀምጦ ያጠምቅ ነበር። 23 ዮሐንስም ደግሞ በሳሌም አቅራቢያ በሄኖን በዚያ ብዙ ውኃ ነበርና ያጠምቅ ነበር፤ 24 እየመጡም ይጠመቁ ነበር ዮሐንስ ገና ወደ ውሳኔ አልተጨመረም ነበርና። 25 ስለዚህም በዮሐንስ ደቀ መዛሙርትና በአይሁድ መካከል ስለ ማንጸት ክርክር ሆነ። 26 ወደ ዮሐንስም መጥተው፡- መምህር ሆይ፤ በዮርዳኖስ ማዶ ከአንተ ጋር የነበረው አንተም የመሰከርህለት፤ እነሆ፤ እርሱ ያጠምቃል ሁሉም ወደ እርሱ ይመጣሉ አሉት።

23 [ዮሐ. 2፡13] ይህ ኢየሱስ ክርስቶስ በሕዝብ ፊት አገልግሎት የመጀመሩን ቅደም ተከተለ በማመልከቱ ረገድ እንደ አውታር ከሚቆጠሩት አራት የፋሲካ በዓላት የመጀመሪያው ነው። (መጣጥፍ 3ን ይመልከቱ።)

24 [ዮሐ. 3፡3] ስለዳግም ልደት ብሉይ ኪዳን ውስጥ በግልጥ አልተጠቀሰም። ወደዚህ ቀረብ የሚሉት አሳቦች፤ ስለ አዲስ ልብ የተጠቀሱት ሲሆኑ፤ አዲሱን ኪዳንና የእስራኤልን መንግሥት በተመለከተ ይፈጸም ከነበረው የበዓል አከባባር ሥነ ሥርዓት ጋር በመጣመር የሚደረጉት ልዩ የመንፈስ ቅዱስ ክንውኖች ናቸው (ኤር. 31፡31-34፤ ሕዝ. 36፡26-27፤ ኢዩ. 2፡28-32)።

(የሐንስ 3:22-36 የቀጠለ)

27 የሐንስ መለስ፤ እንዲህ ሲል፡- ከሰማይ ካልተሰጠው ሰው እንዳች ሊቀበል አይችልም። 28 እናንተ፡- እኔ ክርስቶስ አይደለሁም፤ ነገር ግን፡- ከእርሱ በፊት ተልኬአለሁ እንዳልሁ ራሳችሁ ትመሰክሩልኝላችሁ። 29 ሙሽራይቱ ያለችው እርሱ ሙሽራ ነው፤ ቆሞ የሚሰማው ሚዜው ግን በሙሽራው ድምጽ እጅግ ደስ ይለዋል። እንግዲህ ይህ ደስታዬ ተፈጸመ። 30 እርሱ ሊልቅ እኔ ግን ላንስ ያስፈልጋል።

31 ከላይ የሚመጣው ከሁሉ በላይ ነው፤ ከምድር የሚሆነው የምድር ነው የምድሩንም ይናገራል። ከሰማይ የሚመጣው ከሁሉ በላይ ነው። 32 ያየውንና የሰማውንም ይህን ይመሰክራል፤ ምስክሩንም የሚቀበለው የለም። 33 ምስክሩን የተቀበለ እግዚአብሔር እውነተኛ እንደ ሆነ አተመ። 34 እግዚአብሔር የላከው የእግዚአብሔርን ቃል ይናገራልና፤ እግዚአብሔር መንፈሱን ሰፍሮ አይሰጥምና። 35 አባት ልጁን ይወዳል ሁሉንም በእጁ ሰጥቶታል። 36 በልጁ የሚያምን የዘላለም ሕይወት አለው፤ በልጁ የማያምን ግን የእግዚአብሔር ቀጣ በእርሱ ላይ ይኖራል እንጂ ሕይወትን አያይም።

◆ ክፍል 34. የኢየሱስ ይሁዳን ለቆ መሄድ²⁵

[ክፍል 71ለን ይመልከቱ]

- ከይሁዳ፤ በሰማርያ በኩል ወደ ገሊላ -

የሐንስ 4:1-4

1 እንግዲህ፡- ኢየሱስ ከየሐንስ ይልቅ ደቀ መዛሙርት ያደርጋል ያጠምቅማል ማለትን ፈሪሳውያን እንደ ሰሙ ጌታ ባወቀ ጊዜ፤ 2-3 ይሁዳን ትቶ ወደ ገሊላ ደግሞ ሄደ፤ ዳሩ ግን ደቀ መዛሙርቱ እንጂ ኢየሱስ ራሱ አላጠመቀም። 4 በሰማርያም ሊያልፍ ግድ ሆነበት።

ሉቃስ 3:19-20

19 የአራተኛው ክፍል ገዥ ሄሮድስ ግን፤ ስለ ሄሮድያዳ ስለ ወንድሙ ስለ ፊልጶስ ሚስትና ሄሮድስ ስላደረገው ሌላ ክፋት ሁሉ የሐንስ ስለ ገሠጸው፤ 20 ይህን ደግሞ ከሁሉ በላይ ጨምሮ የሐንስን በወኅኒ አገባው።

ማቴዎስ 4:12

12 ኢየሱስም የሐንስ አልፎ እንደ ተሰጠ በሰማ ጊዜ ወደ ገሊላ ፈቀቅ ብሎ ሄደ።

ማርቆስ 1:14-15

14-15 የሐንስም አልፎ ከተሰጠ በኋላ... (ወደ ገሊላ መጣ።)

ሉቃስ 4:14

14 ኢየሱስም በመንፈስ ጋይል ወደ ገሊላ ተመለሰ፤

◆ ክፍል 35ሀ. ኢየሱስ ከአንዲት የሰማሪያ ሴት ጋር ያደረገው ውይይት

- ሲካር በምትባል የሰማርያ ከተማ -

የሐንስ 4:5-26

5 ስለዚህ ያዕቆብ ለልጁ ለዮሴፍ በሰጠው ስፍራ አጠገብ ወደምትሆን ሲካር ወደምትባል የሰማርያ²⁶ ከተማ መጣ፤ 6 በዚያም የያዕቆብ ጉድጓድ ነበረ። ኢየሱስም መንገድ ከመሄድ ደክሞ በጉድጓድ አጠገብ እንዲህ ተቀመጠ፤ ጊዜውም ስድስት ሰዓት ያህል ነበረ።

(ዮሐንስ 4:5-26 የቀጠለ)

7 ከሰማርያ አንዲት ሴት ውኃ ልትቀዳ መጣች። ኢየሱስም፡- ውኃ አጠፎኝ አላት፤
8 ደቀ መዛሙርቱ ምግብ ሊገዙ ወደ ከተማ ሄደው ነበርና።

9 ስለዚህ ሳምራዊቲቱ፡- አንተ የይሁዳ ሰው ስትሆን ሳምራዊት ሴት ከምሆን ከእኔ መጠጥ እንዴት ትለምናለህ? አለችው፤ አይሁድ ከሳምራውያን ጋር አይተባበሩም ነበርና።

10 ኢየሱስ መልሶ፡- የእግዚአብሔርን ስጦታና፡- ውኃ አጠፎኝ የሚልሽ ማን መሆኑን ስታውቁ፤ አንቺ ትለምኝው ነበርሽ የሕይወትም ውኃ ይሰጥሽ ነበር አላት።

11 ሴቲቱ፡- ጌታ ሆይ፤ መቅጃ የለህም ጉድጓዱም ጥልቅ ነው፤ እንግዲህ የሕይወት ውኃ ከወዴት ታገኛለህ? 12 በእውኑ አንተ ይህን ጉድጓድ ከሰጠን ከአባታችን ከያዕቆብ ትበልጣለህን? ራሱም ልጆቹም ከብቶቹም ከዚህ ጠጥተዋል አለችው።

13 ኢየሱስም መልሶ፡- ከዚህ ውኃ የሚጠጣ ሁሉ እንደ ገና ይጠማል፤ 14 እኔ ከምሰጠው ውኃ የሚጠጣ ሁሉ ግን ለዘላለም አይጠማም፤ እኔ የምሰጠው ውኃ በእርሱ ውስጥ ለዘላለም ሕይወት የሚፈልቅ የውኃ ምንጭ ይሆናል እንጂ አላት።

15 ሴቲቱ፡- ጌታ ሆይ፤ እንዳልጠማ ውኃም ልቀዳ ወደዚህ እንዳልመጣ ይህን ውኃ ስጠኝ አለችው።

16 ኢየሱስም፡- ሂጂና ባልሽን ጠርተሽ ወደዚህ ነዩ አላት። 17 ሴቲቱ መልሳ፡- ባል የለኝም አለችው። ኢየሱስ፡- ባል የለኝም በማለትሽ መልካም ተናገርሽ፤ 18 አምስት ባሎች ነበሩሽና፤ አሁን ከአንቺ ጋር ያለው ባልሽ አይደለም፤ በዚህስ እውነት ተናገርሽ አላት።

19 ሴቲቱ፡- ጌታ ሆይ፤ አንተ ነቢይ እንደ ሆንህ አያለሁ። 20 አባቶቻችን በዚህ ተራራ ሰንዱ፤ እናንተም፡- ሰው ሊሰግድበት የሚገባው ስፍራ በኢየሩሳሌም ነው ትላላችሁ አለችው።

21 ኢየሱስም እንዲህ አላት፡- አንቺ ሴት፤ እመኘኝ፤ በዚህ ተራራ ወይም በኢየሩሳሌም ለአብ የማትሰግዱበት ጊዜ ይመጣል። 22 እናንተስ ለማታውቁት ትሰግዳላችሁ፤ እኛ መዳን ከአይሁድ ነውና ለምናውቀው እንሰግዳለን። 23 ነገር ግን በእውነት የሚሰግዱ ለአብ በመንፈስና በእውነት የሚሰግዱበት ጊዜ ይመጣል አሁንም ሆኖአል፤ አብ ሊሰግዱለት እንደ እነዚህ ያሉትን ይሻልና፤ 24 እግዚአብሔር መንፈስ ነው፤ የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእውነት ሊሰግዱለት ያስፈልጋቸዋል።

25 ሴቲቱ፡- ክርስቶስ የሚባል መሲሕ እንዲመጣ አውቃለሁ፤ እርሱ ሲመጣ ሁሉን ይነግረናል አለችው።

26 ኢየሱስ፡- የምናገርሽ እኔ እርሱ ነኝ አላት። 27

25 ኢየሱስ በዚህ ጊዜ ከይሁዳ ወደ ገሊላ የሚሄድበት ሁለት ግልጥ ምክንያቶች ነበሩት፤ እነዚህም ከፈሪሳውያን የሚነሣ ተቃውሞ (ዮሐ. 4:1-3) እና የመጥምቁ ዮሐንስ መታሠር (ማቴ. 4:12፤ ማር. 1:14ሀ፤ ሉቃስ 4:14ሀ) ናቸው። በሉቃስ አገላለጥ መሠረት ሄሮድስ መጥምቁ ዮሐንስን ያሠረው፤ የወንድምህን ሚስት ማግባትን ትክክል አይደለም ብሎ ስለነቀፈው ነበር። ጆሴፈስ በተባለው ዓለማዊ የታሪክ ዘጋቢ አባባል ደግሞ፤ ሄሮድስ ይህን ያደረገው፤ በዮሐንስ አማካይነት የተቃውሞ ንቅናቄ ይነሣብኛል ብሎ ስለፈራ ነው።

26 [ዮሐ. 4:5] ከወንጌል ጸሐፊዎች መካከል ሉቃስ እና ዮሐንስ ብቻ ናቸው ለሰማርያና ለሳምራዊያን የተለየ ትኩረት የሰጧቸው። እነዚህ ሁለት ወንጌላት ኢየሱስ አይሁዳውያን ያልሆኑ ሰዎችን ፍላጎት ስለማገልገሉ ያስገነዝቡት፤ በሚጻፉበት ጊዜ አሕዛብ አንባቢያንን በማሰብ የተዘጋጁ በመሆናቸው ነው።

◆ ክፍል 35ለ. የመንፈሳዊ ፍሬ ፈተና

- ሲካር በምትባል የሰማርያ ከተማ -

የሐንስ 4:27-38

27 በዚያም ጊዜ ደቀ መዛሙርቱ መጡና ከሴት ጋር በመነጋገሩ ተደነቁ፤²⁸ ነገር ግን፡- ምን ትፈልጋለሽ? ወይም፡- ስለ ምን ትናገራታለህ? ያለ ማንም አልነበረም።

28 ሴቲቱም እንስራዋን ትታ ወደ ከተማ ሄደች ለሰዎችም፡- 29 ያደረግሁትን ሁሉ የነገረኝን ሰው ኑና እዩ፤ እንጂ እርሱ ክርስቶስ ይሆንን? አለች። 30 ከከተማ ወጥተው ወደ እርሱ ይመጡ ነበር።

31 ይህም ሲሆን ሳለ ደቀ መዛሙርቱ፡- መምህር ሆይ፡ ብላ ብለው ለመነት።

32 እርሱ ግን፡- እናንተ የማታውቁት የምበላው መብል ለእኔ አለኝ አላቸው።

33 ስለዚህ ደቀ መዛሙርቱ፡- የሚበላው አንዳች ሰው አምጥቶለት ይሆንን? ተባባሉ።

34 ኢየሱስም እንዲህ አላቸው፡- የእኔስ መብል የላከኝን ፈቃድ አደርግ ዘንድ ሥራውንም እፈጽም ዘንድ ነው። 35 እናንተ፡- ገና አራት ወር ቀርቶአል መከርም ይመጣል ትሉ የለምን? እነሆ እላችኋለሁ፤ ዓይኖችሁን አንሡ አዝመራውም አሁን እንደ ነጣ እርሻውን ተመልከቱ። 36 የሚያጭድ ደመወዝን ይቀበላል፤ የሚዘራና የሚያጭድም አብረው ደስ እንዲላቸው ለዘላለም ሕይወት ፍሬን ይሰበስባል። 37 አንዱ ይዘራል አንዱም ያጭዳል የሚለው ቃል በዚህ እውነት ሆኖአልና። 38 እኔም እናንተ ያልደከማችሁበትን ታጭዱ ዘንድ ሰደድኋችሁ፤ ሌሎች ደከሙ እናንተም በድካማቸው ገባችሁ።

◆ ክፍል 35ሐ. ለሲካር ወንጌል ማድረስ

- ሲካር በምትባል የሰማርያ ከተማ -

የሐንስ 4:39-42

39 ሴቲቱም፡- ያደረግሁትን ሁሉ ነገረኝ ብላ ስለ መሰከረችው ቃል ከዚያች ከተማ የሰማርያ ሰዎች ብዙ አመኑበት። 40 የሰማርያ ሰዎችም ወደ እርሱ በመጡ ጊዜ በእነርሱ ዘንድ እንዲኖር ለመነት፤ በዚያም ሁለት ቀን ያህል ኖረ። 41 ስለ ቃሉ ከፈተኞች ይልቅ ብዙ ሰዎች አመኑ፤

42 ሴቲቱንም፡- አሁን የምናምን ስለ ቃልሽ አይደለም፤ እኛ ራሳችን ስምተነዋልና፤ እርሱም በእውነት ክርስቶስ የዓለም መድኃኒት²⁹ እንደ ሆነ እናውቃለን ይሉለት ነበር።

◆ ክፍል 36. ገሊላ መድረስ

[ክፍል 37፥ 39ና 69ን ይመልከቱ]

- ከሰማርያ ወደ ገሊላ -

የሐንስ 4:43-45

43 ከሁለቱ ቀኖችም በኋላ ከዚያ ወጥቶ ወደ ገሊላ ሄደ። 44 ነቢይ በገዛ አገሩ እንዳይከበር ኢየሱስ ራሱ መስክሮአልና። 45 ወደ ገሊላም በመጣ ጊዜ፤ የገሊላ ሰዎች ራሳቸው ደግሞ ለበዓል መጥተው ነበርና በበዓል በኢየሩሳሌም ያደረገውን ሁሉ ስላዩ ተቀበሉት።

²⁷ [ዮሐ. 4:26] ይህ ብቻ ነው ኢየሱስ ለፍርድ እስከቀረበ ድረስ መሢሕነቱን የገለጠበት ክፍል። ክፍል 155 ውስጥ ማር. 14:62ን ይመልከቱ።